

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

2000-TALETS NATTFJÄRILAR

En kvalitativ studie om
konstruktioner kring personer
som säljer sexuella tjänster

Socionomprogrammet; C-uppsats, HT 2008
Författare; Tamara Lizdek, Emma Rödström & Oriana Steko
Handledare; Tore Brännberg

Abstract

Titel 2000-talets Nattfjärilar – En kvalitativ studie om konstruktioner kring personer som säljer sexuella tjänster

Nyckelord transaktionell sexualitet, försäljning av sexuella tjänster, prostitution, sexarbete, eskort, stigma, empowerment, kommunikation

Författare Tamara Lizdek, Emma Rödström och Oriana Steko

Detta är en kvalitativ studie som syftar till att uppmärksamma de konstruerade bilder som finns av personer som säljer sexuella tjänster samt hur dessa förhåller sig till varandra och påverkar det sociala arbetet. Undersökningen belyser tre olika perspektiv; sexsäljares, yrkesverkssamma inom socialt arbete och samhällets. Genom intervjuer lyfts tankar, känslor och attityder fram kring vad det kan innebära att sälja sexuella tjänster. Sammanlagt har elva personer medverkat i studien varav fem har personlig erfarenhet av att sälja sexuella tjänster och sex personer har erfarenhet av arbete med prostitutionsfrågor inom socialt arbete. För att belysa de olika konstruktionerna utifrån ett samhällsperspektiv har artiklar och litteratur i anknytning till ämnet studerats. All data har vägts mot varandra och problematiserats utifrån tankar kring stigmatisering, empowerment och "det goda mötet".

Media, politiker och de samhälleliga medborgarna är alla med och konstruerar de stereotypa bilder som ligger till grund för de diskurser som idag finns kring försäljning av sexuella tjänster. I huvudsak kan man urskilja två polariserade perspektiv som genomsyrar såväl debatt som socialt arbete där den strukturella makten ställs mot den fria viljan. Det är en uppdelning som studiens informanter ställer sig kritiska till och samtliga efterfrågar en mer nyanserad debatt. Även en problematisering av prostitution som begrepp och fenomen är centralt för flera av respondenterna. Prostitution som begrepp är svårdefinierat då *hur* samt *utifrån vilka grunder* prostitution görs varierar - teman som framkommer i denna studie är pengar, makt, bekräftelse, konstruktioner kring kärleksrelationen och normbrytande.

I mötet mellan sexsäljare och yrkesverksam finns från båda håll föreställningar kring "den andre" som försvårar arbete och relationsskapande. I studien framkommer att för ett lyckat arbete krävs brukarmedverkan, en språklig medvetenhet samt att man som yrkesverksam har gjort upp med sina egna fördomar och värderingar innan man går in i ett möte.

Tack!

Först och främst vill vi rikta ett stort tack till de personer som genom sin medverkan gjort det möjligt för oss att genomföra vår studie. Vi tänker då i första hand på de tjejer som delat med sig av sina tankar, attityder och erfarenheter men även de yrkesverksamma i Malmö och Göteborg som tagit sig tid att svara på våra frågor.

Vi vill även tacka vår handledare Tore Brännberg som peppat oss under vägen och kommit med intressanta synpunkter samt konstruktiv kritik.

Slutligen vill vi passa på att tacka våra pojkvänner och familjer som stöttat oss och underlättat skrivprocessen, vi vill rikta ett speciellt tack till Dejan Steko, Damir Lizdek och Daniel Johansson som tagit sig tid att korrekturläsa vår uppsats och bidragit med värdefulla synpunkter.

Innehåll

1: Inledning	6
2: Bakgrund	6
2:1 Historiska bilder	6
2:2 Dagens konstruktioner	7
2:3 Definitioner av begrepp	9
3: Syfte & frågeställningar	9
4: Tidigare forskning	10
4:1 Prostitution idag – försäljning av sexuella tjänster	10
4:2 Det professionella arbetet	11
4:2:1 Konstruktioner av aktören	11
4:2:2 Arbetsmetoder, interventioner & bemötande	13
4:3 Aktörernas röster	14
4:3:1 Konstruktioner av självbilden	14
4:3:2 Bemötande, önskemål & efterfrågan	15
5: Teoretiska perspektiv	16
5:1 Stigma	16
5:2 Empowerment	17
5:3 Det goda mötet	18
6: Metod	19
6:1 Ämnesval & förförståelse	20
6:2 Tillvägagångssätt	20
6:2:1 Informationsinsamling & avgränsningar	21
6:2:2 Urval, bortfall & genomförande av intervjuer	21
6:2:3 Hantering av material	23
6:3 Etiska överväganden	23
6:4 Tillförlitlighet	24
7. Presentation av materialet	25
7:1 De yrkesverksamma	25
7:1:1 Konstruktionen av den tänkta klienten	25
7:1:2 Bemötande & den egna rollen	29
7:1:3 Utveckling av arbetet	32

7:2 Aktörerna.....	33
7:2:1 Konstruktioner av självbilden i relation till att sälja sexuella tjänster	36
7:2:2 Tankar kring bemötande	41
7:2:3 Tankar kring andras bilder av personer som säljer sexuella tjänster.....	42
8. Analys	43
8:1 Konstruktioner ur aktörsperspektiv	43
8:2 Konstruktioner ur yrkesverksammas perspektiv.....	46
8:3 Konstruktioner ur ett samhällsperspektiv	48
8:4 Sammanfattande analys.....	48
9. Diskussion	50
Referenslista	52
Bilagor.....	55
1. Intervjuguide 1	55
2. Intervjuguide 2	56
3. Brottsbalken 6 kap. Om sexualbrott	57

1: Inledning

I Europa finns det över 8000 olika arter av nattfjärilar, vilket representerar nästan 95 % av den totala mängden. Vanliga fördomar om nattfjärilar är att de, till skillnad från dagfjärilar, är grå och endast lever sina liv i skydd av mörkret. Visst finns det de arter som kan underordnas dessa attribut, men det finns också de som är både färggranna och aktiva även under dagen (Sterry & Mackay, 2006). Nattfjärilar är även ett av de ord man under 1800-talet använde när man talade om sexarbetande kvinnor (Lenartsson, 2007).

Variation och nyansering, ju närmare man tittar desto unikare blir det aktuella blickfånget. Det handlar om kunskap – kunskap som skapar ett större spektrum vilket gör det lättare att undvika ett generaliserande som osynliggör individen. Detta gäller inte bara för det område och de personer som berörs av vår studie utan detta är någonting som är gällande för alla marginaliserade grupper. Det arbete du har i händerna (eller idag kanske mer sannolikt på skärmen framför dig) handlar till stor del om olika konstruktioner av *personer som säljer sexuella tjänster* och hur dessa konstruktioner relaterar till och påverkar varandra, men det skulle likaväl kunna handla om romer, papperslösa, ensamma pappor eller barn till samkönade par. Vi skapar oss egna uppfattningar kring vad det innebär att vara flickvän, politiker, snabbköpskassörska eller lärare. Dessa bilder och hur vi förhåller oss till dem skapas i en kontext där flera faktorer samverkar och påverkar hur vi relaterar till dem. Att vi har valt att ge oss in just på området försäljning av sexuella tjänster beror på den mediala konstruktionen av den "nya gruppen sexarbetare" (Engholm, 2008; Sundsten, 2008; Swedenmark, 2008), personer som främst använder sig av Internet som arena.

2: Bakgrund

2:1 Historiska bilder

Anna Jansdotter skriver i boken "*Sedligt, renligt, lagligt*" att "Prostituerade kvinnor har historiskt sett omgivits av tabun och skillnader mellan en 'ärbar' och 'fallen' kvinna har tydligt funnits uttryckt och reglerad i såväl religiösa som kulturella sammanhang." (Jansdotter, 2007 s.110). Boken tar upp synen på den prostituerade kvinnan som den såg ut i Norden kring förra sekelskiftet. Jansdotter skriver att det i reglementeringsordningen från 1800-talets senare del fanns ett starkt fokus på kvinnornas kroppar och hur de tilläts eller hindrades att ta plats i det offentliga rummet. Även Rebecca Lennartsson (2007) tar upp reglementeringen när hon beskriver prostitution i Stockholm under 1800-talet. Hon beskriver hur man genom att öppna "besiktningsbyråer" där de prostituerade flickorna tvingades genomgå tätt regelbundna läkarundersökningar avsåg kontrollera spridning av diverse könssjukdomar. Lennartsson beskriver också hur man genom reglementeringen ville främja hälsan i staden och tillhandahålla stadens manliga medborgare med "friska njutningsmedel".

De två huvudsakliga anledningarna man såg som ingångar till prostitution var fattigdom och unga flickors längtan efter ett materiellt rikt liv med vackra kläder (Jansdotter, 2007) och just unga, fattiga flickor från landsbygden beskrivs som överrepresenterade bland stadens "glädjeflickor" eller "nattfjärilar" som de även kallades. Cirka hälften av dem hade arbete som tjänsteflickor och en

majoritet var ensamstående mammor (Lennartsson, 2007). De sexarbetande kvinnorna beskrevs ha en stark frihetslängtan och bristande självkontroll. Man såg dem som förslappade eller lättjefulla, sexuellt hotfulla och njutningslystna. Samtidigt fanns bilden av den utsatta kvinnokroppen, den unga flickan som blivit ledd i fördärvet och levde i synd (Jansdotter, 2007). Dessa unga, fallna flickor såg man som oskyldiga personer som skulle räddas från det moraliska förfallet. Offentliga kvinnoröster började även tala om synen på den prostituerade kvinnan som kopplad till samhällets kvinnosyn, någonting som skulle åtgärdas genom jämställdhetsarbete (Svanström, 2007).

I boken *"Prostitution – Beskrivning, Analys, Förslag till åtgärder"* (1981) tar Arne Borg och hans medförfattare i en bilaga upp hur olika forskare genom historien har benämnt prostitution. Man tar bland annat upp nordamerikanen Abraham Flexners beskrivning från 1914 där han förklarar prostitution utifrån orden *byte*, *promiskuitet* och *emotionell passivitet*. 1937 ser man en tydlig maktaspekt i beskrivningen genom sociologen Kingsley Davis ord *"användande av sexuell stimulering i ett system av dominans för att uppnå icke sexuella mål"* (Borg m.fl. 1981, s.617) när han förklarar den grundläggande principen i prostitution. Han menar att detta system även är gällande i äktenskap.

Borg m.fl. (1981) skildrar i huvudsak prostitution så som den såg ut i slutet av 70-talet i Sverige – då främst som ett storstadsfenomen kopplat till sexklubbar. Majoriteten av sexarbetarna var unga svenska tjejer, främst mellan 21 och 30 år. Författarna tar även upp vad de benämner som *"lyxprostitution"* eller *"callgirl-prostitution"*. De menar att denna typ av sexarbete, som befinner sig i toppen av prostitutionspyramiden¹ är ovanlig. Författarna delar även upp denna typ av prostitution i två kategorier. I den ena kategorin placerar man kvinnor som säljer sexuella tjänster på heltid och som oftast har en lång erfarenhet av yrket. Författarna menar att man ofta ser likheter mellan dessa personers och gatuprostituerades bakgrund. Den andra gruppen inom *"lyxprostitution"* beskriver man som kvinnor som inte säljer sexuella tjänster på heltid utan mer har detta som en sidoverksamhet. Dessa kvinnor beskriver författarna som personer som i övrigt lever ett *"normalt"* liv. Det menas att man kan finna orsaker till prostitution i patriarkala och klassmässiga samhällsstrukturer och författarna lägger stor vikt vid positiva arbetslivserfarenheter och ekonomiskt oberoende som medverkande krafter till att kvinnor inte hamnar i prostitution. Borg och hans medförfattare menar, precis som de offentliga kvinnorösterna under 1800-talet, att man skall främja jämställdhet och underlätta för kvinnor att arbeta och tjäna pengar samt att detta i förlängning skall motverka sexarbete. Man behandlar även olika åtgärder, exempelvis stödjande/återuppbyggande eller kontrollerande/förbjudande i syfte att motverka eller till och med utrota prostitution. Över lag är det ett *"åtgärdande"* perspektiv som läggs fram i arbetet med personer som säljer sexuella tjänster. Tankar om bemötande lyser här med sin frånvaro.

2:2 Dagens konstruktioner

Vi lever i ett informationssamhälle. Varje dag möts vi av bilder som beskriver dels hur vi bör leva våra liv, dels hur andra lever sitt. Vi kan idag slå på tv-n och se en dokusåpa där personer har samlag inför kameror, personer som blir *"kändisar"* just för att de har överträtt gränserna för vad som anses vara normalt och anständigt. Vi möter ständigt sexuella budskap – i TV-program, reklam, mode, musikvideor och på Internet. Det skrivs böcker och görs filmer kring temat försäljning av sexuella

¹ Genom prostitutionspyramiden skiftar man olika typer av prostitution utifrån vilken arena försäljningen utspelar sig på. I botten finner man gatuprostitution och i toppen finner man callgirl-prostitution.

tjänster, det är en del av populärkulturen. Många har kanske sett Liljas tragiska öde eller skrattat med Belle i "Secret Diary of a Call Girl". Det skulle kunna beskrivas som att det är "inne" att prata om prostitution, inte bara inom populärkulturen utan även inom politiken. Nyligen hölls en konferens med inriktning på prostitution och trafficking, ett nordiskt samarbete kring omdiskuterade frågor (Holmström & Skilbrei, 2008).

I dagens prostitutionsdebatt ställs den fria viljan mot den strukturella makten. Detta skriver Charlotta Holmström (2008) som menar att det handlar om två polariserade perspektiv där man antingen ser kvinnor som drivna in i prostitution till följd av ofördelaktiga omständigheter i livet, eller som medvetna individer vilka väljer prostitution som försörjningsstrategi. Man ser antingen på sexarbete som någonting som måste motarbetas eller som en sexuell handling bland andra. Holmström menar att prostitution måste förstås utifrån samhällets syn på sexualitet och kvinnan i relation till mannen. Attityderna till sex är någonting som Fatima Grönblad (2008) diskuterar i en artikel där hon har intervjuat flera framstående forskare inom ämnet. Man är överens om att de kulturella normerna i samhället påverkar hur vi förhåller oss till vår sexualitet och sexuella relationer. Grönblad citerar Sven-Axel Månsson som säger att "Kroppen och sexualiteten har blivit en arena för att tjäna pengar, det märks hela vägen från reklam till trafficking." (Grönblad, 2008 s.21). Petra Östergren (2006) menar att det i prostitutionsmotståndet går att urskilja en *sexuell essentialism*, där kvinnornas sexualitet är starkt kopplad till kärlek. Bosse Parbring (2008) tar i en artikel upp Susanne Dodilletts tankar kring att man i Sverige inte talar öppet om normer och värderingar trots att det kan finnas en gammal moralsyn kvar. Hon menar även att "svenska politiker kan uppfattas som arroganta i EU-sammanhang när de slår sig för bröstet med en sexköpslag som framställs som den enda rätta vägen" (Parbring, 2008 s.33). Östergren (2006) beskriver sexualmoralen som en del av upprätthållandet av den svenska identiteten. Hon hänvisar till Don Kulick som menar att en del av den svenska självbilden handlar om moralisk rättfärdighet, vilket i sin tur hör ihop med folkhemsidén. Den svenska sexköpslagen blir alltså ett uttryck för Sverige som landet som står för den moraliska hållningen i EU.

Ulrikke Moustgaard (2008) skriver att prostitution länge har varit ett kontroversiellt tema, där Sverige står för en av de nordiska ytterligheterna. I Sverige knyts prostitution till könsmaktsordningen och görs till en jämställdhetsfråga. Moustgaard hänvisar till Dodillet som menar att de svenska diskurserna kring prostitution är under förändring och Parbring (2008) menar att myndigheter, politiker och olika intresseorganisationer tillsammans formar de attityder som påverkar opinionen. Den opinion som man sedan vänder sig till för att få stöd i sina frågor. Moustgaard (2008) skriver att diskurserna kring prostitution slåss om platsen i det offentliga ljuset – fokus på säljaren eller köparen i relation till att motverka sexarbete, rätten till den egna kroppen eller begränsande lagar i argumentationen för. Holmström (2008) påpekar dessutom att sammanhanget sällan diskuteras. Vart hämtar man sitt material till den forskning som skrivs och de politiska uttalanden som görs? När det handlar om struktur och makt menar Holmström att man hänvisar till gatuprostitution och trafficking, och när det handlar om frivillighet är det självständiga eskorter man lyfter fram. "Det kan handla om prostitution vid enstaka tillfällen, som tillfälligt handlingsmönster eller som mångårig och enda inkomstkälla. Prostitutionsverksamheten kan ske på gatan, via Internet, på en bordell, på ett massageinstitut eller genom byteshandel. Den kan vara organiserad eller självständigt driven." (Holmström, 2008 s.13)

2:3 Definitioner av begrepp

- *Prostitution* – ”Prostitution är när minst två parter köper eller säljer sexuella tjänster mot ersättning (vanligen ekonomisk); vilken utgör en förutsättning för den sexuella tjänsten.” (Olsson, 2007 s.12)
- *Transaktionell sexualitet* – Begrepp som fokuserar på själva handlingen, utbytet av en sexuell tjänst mot ersättning. Vi använder detta begrepp när vi talar om prostitution som fenomen då vi anser att ”transaktionell sexualitet” är mindre stigmatiserande och inte lika cementerat som begreppet prostitution. Vi använder oss även av ordet sexarbete som synonym.
- *Aktör* – I studien använder vi främst ordet aktör för att benämna respondenter med erfarenhet av att sälja sexuella tjänster. Det begrepp dessa respondenter själva främst använder i relation till sina handlingar är eskort. Vi använder oss även av ordet sexarbetare som synonym.
- *Yrkesverksam* – I studien använder vi främst ordet yrkesverksam för att benämna de respondenter som inom socialt arbete arbetar med frågor kring prostitution och med personer som har erfarenhet av att sälja sexuella tjänster.
- *Harmreduction* – Ett förhållningssätt där målet inte främst är att utrota all prostitution ”utan istället lindra de eventuella skadeverkningar som följer med prostitutionen”. (Olsson, 2007 s.69)

3: Syfte & frågeställningar

Syftet med vår uppsats är att uppmärksamma konstruktioner av aktörernas självbilder samt konstruktioner av yrkesverkssammars bilder av personer som säljer sexuella tjänster. Vi är intresserade av vad som händer när dessa bilder möts. Vi vill genom intervjuer lyfta fram tankar, känslor och attityder kring vad det kan innebära att sälja sexuella tjänster. Vi anser att det är viktigt att belysa de olika bilder som finns och har därför lagt stor vikt vid att lyfta fram rösterna från personer med erfarenhet av att sälja sexuella tjänster, detta eftersom vi upplever att denna grupp sällan får komma till tals.

Vi har valt att intervjua yrkesverkssamma kring deras tankar, attityder och arbetssätt för att få fram deras konstruerade bilder av sexsäljare. Vi tänker att för att förstå vad som händer i mötet måste vi få en inblick i de olika bilder som kan finnas kring personer som säljer sexuella tjänster. Hur förhåller sig aktörerna till dessa konstruktioner? Även samhällsbilder som skapas genom media och politiska ställningstaganden kommer att beröras då vi ser dessa som viktiga arenor för befastandet av konstruktioner och fördomar.

- Hur konstrueras bilderna av personer som säljer sexuella tjänster?
 - Vilka diskurser finns kring försäljning av sexuella tjänster och hur förhåller de sig till varandra?
 - Vad är prostitution? Hur definieras begreppet och gruppen idag?

- Hur förhåller man sig som sexsäljare till yrkesverksamma och hur önskar man bli bemött?
- Hur förhåller sig yrkesverksamma till den tänkta klientgruppen i sitt arbete?

4: Tidigare forskning

”Vetenskap är en kritisk verksamhet där inga påståenden om verkligheten, oavsett vilken auktoritativ källa det härrör ifrån, ska godtas utan vidare”. (Thomassen, 2007 s 216).

4:1 Prostitution idag – försäljning av sexuella tjänster

I forskningen från tidigt 80-tal fokuserade man på kvinnan som säljare med manliga kunder samt homosexuell prostitution mellan män. Man beskrev prostitutionens inre status genom en prostitutionspyramid där tillgänglighet, frekvens och arenan för mötet avgjör på vilken nivå i pyramiden en säljare av sexuella tjänster hamnar (Borg m.fl. 1981). I *”Kännedom om prostitution 2007”* (Socialstyrelsen, 2007) skriver man att man *numera* ser på gatuprostitution som den lägsta formen av sexarbete inom prostitutionshierarkin, samt att personer inom gatuprostitution befinner sig längst ner på samhällsstegen. Det är på gatan, menar man, som tjänster ingen annan vill utföra finns tillgängliga. Numera skiljer sig alltså inte nämnvärt från tidigt 80-tal när det handlar om kategorisering. Men man tar i rapporten även upp en annan förändring, den som är kopplad till den tekniska utvecklingen. Försäljningen av sexuella tjänster har flyttat ut på Internet och vad detta innebär behandlar pågående forskning. Peder Söderlind (2003) frågar sig i en studie han gjort på uppdrag av RFSU, om detta innebär att prostitutionen tar ett steg ut i det offentliga eller in i det fördolda. Kanske, menar han, har tröskeln för ingång till prostitution sänkts på grund av Internet då nätet erbjuder anonymitet samt kontroll över marknadsföring och val av kunder. Detta utvecklar Söderlind tillsammans med Sven-Axel Månsson i en kartläggning över hur prostitution förändrats, vilken presenterades 2004. Man menar att en sexsäljare via nätet själv kan bestämma över vilken bild av sig själv hon eller han vill visa upp (Laanemets, 2007). Man kan se det som att exponeringen av försäljare av sexuella tjänster både ökar och minskar i och med den elektroniska utvecklingen. Genom hemsidor, bloggar och communities blir det enklare för en säljare att annonsera och på så sätt nå köpare. I en konferensrapport kring samarbetet *”Prostitution i Norden”* skrivs att det enligt dagens uppgifter uppskattas finnas runt 300 personer som i Sverige annonserar ut sexuella tjänster via Internet (Holmström & Skilbrei, 2008). Hur man ser på försäljning av sexuella tjänster via nätet skiljer sig åt i olika undersökningar. May-Len Skilbrei (2008) menar att denna typ av kartläggningar är svåra att förlita sig på då exempelvis definitionen av prostitution påverkar resultatet. Man kan även se produktionen av talen som kontextuella och som exempel tar Skilbrei upp att en ökning av det uppsökande arbetet skulle resultera i högre tal eftersom man skulle komma i kontakt med fler personer.

Stockholm och Göteborg resonerar kring Internet som en arena där sexsäljare saknar ett socialt sammanhang och därför kanske är mer utsatta än på gatan. I Malmö har man däremot stött på en annan bild då man kommit i kontakt med personer som lyfter fram att det är de själva som bestämmer över sina val (Laanemets, 2007). I en kartläggning kring användandet av Internet i syfte att erbjuda och marknadsföra sexuella tjänster låter Niclas Olsson (2007) aktörerna själva beskriva hur de upplever Internet som arena. De intervjuade menar att nätet har gjort det lättare att *”gömma”* sig, förenklat kontakten med kunderna och ökat integriteten. Spelreglerna för den *transaktionella sexualiteten* har alltså ändrats.

Om man ser till den svenska lagstiftningen kring köp och försäljning av sexuella tjänster, som i grunden kan beskrivas som normativ attitydslag, kan prostitution betraktas som mäns våld mot kvinnor (Holmström & Skilbrei, 2008). Denna syn på prostitution brukar kopplas till tankar om bristande jämställdhet. *"Prostitution erkänns officiellt som en form av exploatering av kvinnor och barn och som 'ett allvarligt samhällsproblem som skadar både de individer som utnyttjas och samhället i stort'"*. (Socialstyrelsen, 2008 s.15) Utöver den svenska lagstiftningen kring köp och försäljning av sexuella tjänster har Sverige även skrivit under FN:s protokoll om människohandel samt Europarådskonventionen mot människohandel (Holmström & Skilbrei, 2008). Att definiera och avgränsa vad som är prostitution ses som en svår uppgift och många forskare menar att man måste förstå prostitution utifrån ett sammanhang samt att fenomenet påverkas av olika ekonomiska, politiska och sociala faktorer. För att urskilja en prostitutionshandling från andra sexuella relationer menar sociologen Margaretha Järvinen att man måste se till såväl ekonomiska faktorer som graden av offentlighet, social status och karriär. Senare forskning använder sig av begrepp som "openended prostitution", "sex for gain" och "transaktionell sexualitet" för att beskriva prostitution och prostitutionsliknande handlingar (Laanemets, 2007).

Två övergripande perspektiv framträder inom debatten kring prostitution. Det ena perspektivet handlar om att det är skillnad på handlingar som görs av fri vilja och människohandel. Det andra innebär att alla former av prostitution likställs med mäns våld mot kvinnor och människohandel ses som en förlängning av prostitution. Utifrån det sistnämnda synsättet blir det svårt att se förebyggande arbete som acceptabelt då detta kan tolkas som att man understödjer sexhandeln (Socialstyrelsen, 2008). Jari Kuosmanen har i en kartläggning av attityder kring dagens lagstiftning kommit fram till att majoriteten av den svenska befolkningen verkar uppfatta prostitution som ett allmänt problem. Hans undersökning visar bland annat att många, främst kvinnor, även vill kriminalisera försäljning av sexuella tjänster (Holmström & Skilbrei, 2008).

4:2 Det professionella arbetet

4:2:1 Konstruktioner av aktören

Synen på personer som säljer sexuella tjänster är idag grovt uppdelade i två perspektiv. Utifrån det ena synsättet belyser man personen, som ofta benämns som kvinnan, som ett utsatt offer och menar att de som "väljer" att sälja sex gör det då de inte ser någon annan utväg. Personen som tvingas till att sälja sexuella tjänster lider brist på ekonomisk trygghet, är lågutbildad och har dåliga förutsättningar på arbetsmarknaden. Man menar också att dessa personer oftast har blivit utsatta för olika slags övergrepp och att steget in i prostitution för dem därför inte känns långt att ta. Man beskriver det även som att försäljning av sexuella tjänster tär på personen. Om man sedan betraktar fenomenet ur det andra perspektivet så framträder försäljning av sexuella tjänster som något som personen gör frivilligt. Personerna framställs som "starka" affärskvinnor som mår bra och njuter av sitt sexliv. Utifrån den här synvinkeln ses prostitution som något som var och en får ta personlig ställning till (Laanemets, 2007). Östergren (2006) menar att utifrån det senare perspektivet är det samhällets omoderna syn på sexualiteten som skapar förtryck. Östergren menar vidare att kvinnorna som säljer sexuella tjänster samt den forskning som skrivs inom området delas upp i kategorierna " trovärdiga" eller "inte trovärdiga" där exempelvis kvinnor som är aktiva sexsäljare och talar positivt om sin situation placeras i gruppen inte trovärdiga.

Ulla-Carin Hedin och Sven-Axel Månsson presenterar i boken *"Vägen UT! – om kvinnors uppbrott ur prostitutionen"* (1998) flera av de förklaringsmodeller som varit gällande för att beskriva olika ingångar till prostitution. Några av de framträdande tankegångarna har bland annat varit tidiga psykoanalytiska teorier kring intrapsykisk patologisering och traumatisering vilket så småningom utvecklats till tidigt offergörande där fokus flyttats från det intrapsykiska till det interpersonella. Under senare år kan man hitta flera parallella tankegångar inom forskningen. Exempelvis den modell som framhäver sexuellt utnyttjande i barndomen som en ökad risk för ingång i prostitution senare i livet. Detta benämns som "direct effect modellen" av bland annat Eleanor M. Miller (Hedin & Månsson 1998). "Drifting into prostitution" är idag ett vanligt synsätt vilket innebär att man ser steget in i prostitution som en interaktiv process – en samverkan mellan flera olika händelser. Teorierna grundar sig främst i den interaktionistiska socialpsykologin. Ett centralt begrepp är stigmatisering och man menar att steget in i prostitution bygger på de händelser som stärker känslan av övergivenhet och bristande självttillit. (Hedin & Månsson 1998). Carl-Göran Svedin & Gisela Priebe drar utifrån sin enkätundersökning *Ungdomars sexualitet – attityder och erfarenheter* (2004) slutsatsen att de ungdomar som i undersökningen uppger att de har sålt sexuella tjänster karakteriseras av vissa faktorer. Författarna menar att dessa ungdomar bland annat oftare har invandrarbakgrund, börjar dricka alkohol relativt tidigt och har större alkoholkonsumtion än andra i samma ålder, oftare begår olika mindre regelbrott, tenderar att ha sämre psykisk hälsa, har använt någon form av narkotiska preparat, har upplevt mer svårigheter i relationen till sina föräldrar än normalpopulationen samt att de i större utsträckning än andra i samma ålder har konsumerat pornografi. Det handlar om ett mönster av gränsöverskridande beteende.

När Borg och hans medförfattare (1981) svarar på frågan "varför prostituerar kvinnan sig?" menar de att svaret egentligen är enkelt. Det handlar om pengar. Pengar som används till tre saker; daglig försörjning, lyxkonsumtion eller för att finansiera ett missbruk. Olsson (2007) beskriver, utifrån sin studie, pengar som en gemensam nämnare bland personer som säljer sexuella tjänster och pengar, eller pengabrist, ses även av Hedin och Månsson (1998) som den främsta orsaken till ingång i prostitution. Till detta lägger Hedin och Månsson bland annat närvaron av en mer erfaren väninna som på olika sätt gör debuten lättare, svagt socialt nätverk, relationsproblem med föräldrarna – främst modern och sökandet efter bekräftelse som möjliga samverkande faktorer.

De flesta av de personer som Östergren (2006) pratat med har främst inte dåliga erfarenheter av prostitution, men glorifierar för den skull inte sitt jobb. Östergren beskriver att det som sker i prostitution, sexuella tjänster som byts mot pengar, är någonting som inte behöver vara skadligt i sig. Hon förringar dock inte det faktum att det finns de som tvingas till sexuella tjänster mot betalning samt att det finns de som ser försäljning av sexuella tjänster som enda alternativ utifrån sin livssituation. Hon tar även upp att det finns de som *gör* prostitution som ett självskadebeteende, som blir lurade och manipulerade. Hon menar att en del av de som mår dåligt av att sälja sex berättar att de stänger av känslomässigt eller skapar skarpa gränser kring beröring. Östergren skriver att detta inte utesluter att det finns kvinnor som väljer prostitution och som mår bra av det i en kortare eller längre period – kvinnor som känner sig kränkta av att bli infösta i en roll som "hjälpbehövande". I Olssons (2007) undersökning framkommer det att de intervjuade kvinnorna med erfarenhet av försäljning av sexuella tjänster i allmänhet är skeptiska gentemot myndigheter. Undersökningen visar att långt ifrån alla i målgruppen vill ha eller säger sig behöva någon form av hjälp och de intervjuade betonar att det finns personer som säljer sexuella tjänster som är nöjda med sin situation. En utgångspunkt, som bekräftas av de intervjuade, är därför att yrkesverksamma och samhället i sin

helhet måste gå ifrån föreställningen om att alla sexarbetare vill ha och är i behov av en särskild sorts hjälp.

4:2:2 Arbetsmetoder, interventioner & bemötande

I konferensrapporten från projektet *"Prostitution i Norden"* (2008) presenteras Marianne Tveits och May-Len Skilbreis delstudie, där de beskriver hur socialt arbete i samband med prostitution kan delas in i två övergripande inriktningar: 1) prostitution som något nedvärderande och skadligt med målet att hjälpa personer ut ur sexhandeln 2) prostitution som ett rättighetsperspektiv med målet att stötta personer som säljer sexuella tjänster och trygga deras rättigheter. Man menar att en stor del av de sociala insatser som erbjuds i Sverige är inriktade på det förstnämnda perspektivet.

Svenska insatser vid prostitutionshandlingar i jämförelse med internationella studier är mycket lite dokumenterade. Detta hävdas i rapporten *"Interventioner mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål"* (Socialstyrelsen, 2008) där det vidare presenteras fem olika syften med det arbete som bedrivs; *skadereducering* som innefattar bland annat utdelning av kondomer, glidmedel och liknande, *psykosocialt stöd och rehabilitering, individfokusering* inom vilken man främst syftar till att motivera personen till att upphöra med sexarbete, *empowerment* samt *"övrigt"* vilket innebär att man erbjuder hälsokontroller, skyddat boende och annan hjälp av praktisk karaktär. Något som beskrivs som dåligt utvecklat i Sverige idag är det arbetssätt som benämns som empowerment. Detta är ett arbetssätt som däremot framträder tydligt i dokumentationen av det internationella arbetet.

Den brukarmedverkan som ingår i empowermentperspektivet, uppmärksammas som synnerligen intressant när man arbetar gentemot personer som säljer sexuella tjänster via Internet. Man måste här balansera den samhällseliga synen man representerar som myndighetsperson med en tillåtande attityd. Detta för att många inte ser sig som den typiska brukaren, eller ens definierar försäljning av sexuella tjänster som ett problem. I rapporterna från prostitutionsgrupperna i Stockholm och Göteborg beskriver de yrkesverksamma som intervjuats många svårigheter kopplade till att arbeta via nätet. De menar att det är svårt att få en personlig ton och att använda den "fingertoppkänsla" som utvecklats i det uppsökande arbetet på gatan. De menar även att det kan vara svårt att utveckla och bibehålla en kontakt (Laanemets, 2007).

I studien *"Mellan lögn och verklighet"* (2008) belyser Pye Jakobson betydelsen av att yrkesverksamma låter brukaren veta att det är hon/han som har kontrollen över sin situation och därmed är en viktig del av arbetet. Vidare menar författaren att det, i upprättandet av olika program med syftet att hjälpa personer som säljer sexuella tjänster att lämna sitt yrke, är av stor vikt att den yrkesverksamma ser till att inte utgå ifrån att sexarbetaren är ett offer. Det bör i varje fall vara upp till var och en hur man väljer att definiera sitt tillstånd och sin situation. Patrick Nyholm (2008) har skrivit en c-uppsats kring heteronormen i det sociala arbetet och har i sina intervjuer med socialarbetare upptäckt att de yrkesverksamma formar normativa förväntningar utifrån mötet med klienten samt att de upplever sig reglerade av samhällets normer i sitt arbete. I rapporten *"Från policy till verksamhet"* (Laanemets, 2007) tas det upp en del svårigheter som kan upplevas, bland annat i socialt arbete i samband med prostitution. Man diskuterar balansgången mellan att dels belysa fenomenet försäljning av sexuella tjänster i syfte att skapa opinion och dels risken med synliggörandet, då det kan leda till marginalisering och stigmatisering. Vidare menas att ett lyckat arbete mot prostitution bör vila på ett helhetsperspektiv. Svårigheterna kring ovannämnda balansgång tas även upp i *"Interventioner mot prostitution och människohandel för sexuella*

ändamål" (Socialstyrelsen, 2008) där man menar att stämpningsprocesser kan leda till att personer ytterligare stigmatiseras och anses vara i större behov av hjälp samt att det kan upplevas svårare för dessa personer att ta kontakt med myndigheter. Man menar att arbetet kräver god problemlösningsförmåga för att skapa och upprätthålla en fungerande relation.

4:3 Aktörernas röster

Det är i få undersökningar som personer med erfarenhet av att sälja sexuella tjänster verkligen får sina röster hörda. I *"Prostitution – Beskrivning, Analys, Förslag till åtgärder"* (1981) låter författarna en kvinna med erfarenhet av prostitution komma till tals. Hon representerar den klassiska bilden av den prostituerade kvinnan som "trasig", med bristfälliga uppväxtförhållanden och missbruksproblematik. Kvinnan beskriver det bemötande hon upplevt från yrkesverksamma, främst polis, som kränkande och förnedrande. Vi har funnit fyra undersökningar där rösterna från svenska sexsäljare ges stort utrymme. Dessa är *"När prostitutionen flyttade in i vardagsrummet"* av Niclas Olsson (2007), *"Porr, horor och feminister"* av Petra Östergren (2006), *"Mellan lögn och verklighet"* av Pye Jakobson (2008) samt *"Vägen UT!"* av Ulla-Carin Hedin och Sven-Axel Månsson (1998).

4:3:1 Konstruktioner av självbilden

Olsson (2007) beskriver att de personer han pratat med ofta känner sig omyndigförklarade och objektifierade av samhället. De intervjuade i kartläggningen menar vidare att de pengar som tjänas vid försäljning av sexuella tjänster via Internet läggs mer på vardaglig konsumtion medan de personer som säljer sex på gatan i större utsträckning lägger pengarna på droger. Ute på gatan handlar det i många fall om en nödsituation, där behovet av snabba pengar styr handlingen. I en utredning av Navet har Leili Laanemets (2007) pratat med kvinnor som finansierat sitt missbruk med hjälp av transaktionella relationer. Några av kvinnorna menar att de kanske inte är stolta över att de säljer sexuella tjänster men det är inte heller någonting de skäms över. De påpekar även att det är ett val de gör, en strategi för att kunna försörja sig självständigt.

Några olika uttalanden kring försäljning av sexuella tjänster bland Östergrens (2006) informanter handlar om att prostitutionsrelationen ger ramar för ett intensivt möte, fungerar som ett extraknäck eller att mötet med kunderna ger självförtroende och stärker självkänslan. Ett tema som framkommer är att det är de som säljare som bestämmer hur mötet skall utformas. Någon uttrycker att hon inte säljer till personer som hon inte gillar eller om hon inte "känner för det". Vidare påpekas att försäljning av sexuella tjänster inte är ett jobb som passar alla, att man måste ha lite livserfarenhet och inte skall börja när man är för ung. En av Östergrens informanter menar att det i alla jobb som man kan påverkas känslomässigt av är viktigt att ventileras, vilket alltså även gäller för sexarbete. En annan kvinna beskriver att hon alltid kommer känna sig stämplad, trots att hon har slutat sälja sexuella tjänster och att sexsäljandet förstört henne. Vidare beskriver många av de intervjuade ekonomiska faktorer som bidragande till varför de valt att sälja sexuella tjänster.

Många av de personer Jakobson (2008) intervjuat lyfter fram självständigheten och friheten samt att jobbet ger dem bra självförtroende. Flera beskriver även pengarna som en positiv faktor och berättar att sex är någonting de tycker om. Stödet från och gemenskapen med andra kvinnor som säljer sexuella tjänster ses som någonting positivt och bidragande till att de trivs i sin bransch. Överlag beskrivs många positiva erfarenheter med att sälja sex men hemlighetsmakeriet kring vad man gör upplevs som påfrestande. Även fördomar och det sociala stigmat – som finns såväl ute i samhället

som inuti personens huvud – beskrivs som negativa faktorer. De intervjuade påpekar att de är som alla andra, och att sälja sex handlar om vad de *gör* inte vad de *är*.

4:3:2 Bemötande, önskemål & efterfrågan

Hedin och Månsson (1998) presenterar en undersökning som bygger på kvalitativa djupintervjuer med 23 kvinnor som har lämnat sexhandeln under 1980- och 90-talen. I resultaten kring hur den professionella hjälpen runt intervjupersonerna sett ut och hur den värderats av kvinnorna själva kommer man fram till att en stor del av dessa kvinnor uppger att deras kunskaper om yrkesverksammas arbets sätt ofta är grundade på skvaller och rykten i prostitutionsmiljön. Av den anledningen ses spridning av information om verksamheter som erbjuder personer som säljer sexuella tjänster stöd som en viktig del av arbetet. Majoriteten av de tillfrågade berättar om olika former av dåligt bemötande främst från socialtjänsten. Möten med olika socialsekreterare har, enligt kvinnorna, präglats av respektlös behandling, inslag av "byråkratisk" handläggning samt okunskap om deras situation. De intervjuade kvinnorna menar dock att då de sökt hjälp hos specialinriktade enheter har de över lag blivit bemötta på ett bättre sätt. Vidare menar de intervjuade i Hedin och Månssons undersökning att arbets sättet bör bygga på starkt engagemang, handfasta insatser, praktiska råd, flexibilitet, emotionellt stöd, lyhördhet, feedback på uppnådda förändringar, samt att även erbjuda brukaren konkret hjälp som att hitta ny bostad eller med ekonomiskt bistånd (Hedin & Månsson, 1998). Denna praktiska hjälp, exempelvis med att reda ut ekonomiska svårigheter efterfrågas även av de intervjuade i den undersökning som Olsson (2007) har gjort. Vidare önskas även relevant information via Internet, både allmänt kring innebörden av försäljning av sexuella tjänster, men även mer specifikt hur man går till väga i det fall man blir utsatt för våld eller sexuella övergrepp. De personer som Olsson har intervjuat betonar att de önskar bli respektfullt bemötta. Detta av en yrkesverksam som går in i mötet med ett öppet sinne och ser bortom stereotyper och fördomar. De intervjuade uttrycker även en önskan om tillgång till en "förstående" barnmorska för regelbundna provtagningar.

Jakobson (2008) menar att majoriteten av de som deltog i hennes studie uttrycker att det största problemet för dem som sexarbetare är andra människors fördomar och respektlösa bemötande. Detta gäller både "vanligt" folk ute i samhället och de yrkesverksamma de mött. Många uttrycker vikten av att ha en fördomsfri psykolog för att kunna vara ärlig. När det gäller ekonomin prioriteras att få hjälp att göra en budget, försäkringsrådgivning och vägledning i företagande. Att man har bra kontaktpersoner på exempelvis försäkringskassan är något önskvärt. Ett annat behov som uttrycks bland de intervjuade är en informationssida på Internet. Det kan vara ett stort steg för många att kliva in på ett stödcenter och söka hjälp, därför skulle det genom en Internetsida kunna vara lättare att skapa en kontakt. Jakobson kommer genom sina intervjuer fram till att om det skulle vara så att man vill lämna sexindustrin, så behöver man få hjälp av bra och välutbildade myndighetspersoner för att kunna få ett meningsfullt liv och trygg framtid.

De kvinnor Östergren (2006) intervjuat beskriver hemlighetsmakeriet och omgivningens fördomar som påfrestande. De poängterar vikten av att ändra allmänhetens värderingar kring vad en hora är, att få bort den offergörande stigmatiseringen.

"Ber man inte om hjälp att hamna någon annanstans så, ja då skall man inte släpas från sin position i livet utav någon som inte ens har frågat om dom får." (i Östergren 2006, s.174)

"Vem, vem efter 20 års karriär, vem vill byta jobb om det går bra. Vem? Ingen. Det är inte bara prostituerade, alla människor skulle sagt nej." (i Östergren 2006, s.227)

"Jag är stark och självständig, varför kan dom inte se den delen av mig? Det är som att sitta hos en terapeut som bara stirrar ner på dina fötter. Hon kan inte se dej i ögonen och möta hela dej för hon är bara intresserad av dina fötter. Och hon har fått för sig att det är fel på dom." (i Östergren 2006, s.247)

[Männen kan man hantera] *"Däremot kan man inte hantera en impertinent jäkla småtje som aldrig varit inne i ett krissammanhang som sitter på sina höga hästar och ifrågasätter och fördömer." (i Östergren 2006, s.198)*

5: Teoretiska perspektiv

5:1 Stigma

Erving Goffman beskriver i sin bok *"Stigma – Den avvikandes roll och identitet"* (1971) hur varje samhälle använder sig av olika metoder för att inkludera eller exkludera individer i olika sammanhang. Goffman resonerar kring hur stigmatisering bidrar till att skapa såväl en social som en personlig identitet samt den dynamik som finns i avvikelse och grupptillhörighet.

Goffman menar att vi genom förutfattade meningar kring en individ stämplar denne, ger personen ett stigma, med vilket hon eller han förväntas uppfylla andra attribut. Det handlar om normativa antaganden kring personens egenskaper i *relation* till en grupp eller ett fenomen. Dessa antaganden kan vara av såväl positiv som negativ karaktär beroende på positionering av betraktaren. Goffman skildrar även hur personer som utsätts för ett stigma förhåller sig till detta och till andra. Han beskriver att den stigmatiserade individen kan reagera med osäkerhet gentemot hur andra kommer att förhålla sig till henne/honom och menar att stigmatiseringen kan skapa en känsla av att vara ifrågasatt. Vidare beskriver han de problem en stigmatiserad individ möter då omgivningen inte känner till dennes samhörighet med en diskrediterad grupp. Personen måste då handskas med stigmat genom "Att öppet visa hur det är fatt eller inte, att tala om det eller inte, att spela teater eller inte, att ljuga eller inte." (Goffman, 1971 s.50).

En person som utsätts för ett stigma genomgår, vad Goffman benämner som, en *moralisk karriär*. Denna moraliska karriär innebär att individen går igenom en socialiseringsprocess där denne bygger upp sin identitet i relation till stigmat. Goffman lyfter fram den fas i socialiseringsprocessen där personen upptäcker att hon eller han har ett stigma som särskilt intressant. Det är i denna fas individen måste positionera sig i relation till andra personer som har samma stigma. Kanske har personen en förförståelse av gruppen utifrån de stigmatiserande bilder som florerar i samhället, föreställningar som kan vara mer eller mindre problematiskt för individen att relatera till. "Med hänsyn till den ambivalens som finns inbyggd i individens känsla av samhörighet med den stigmatiserande kategorin, är det förståeligt om hans stöd åt, hans identifiering med och hans samvaro med den egna gruppen ofta växlar i intensitet." (Goffman, 1971 s.46). Ambivalensen kan ta sig uttryck genom att personen delar in den egna gruppen i olika skikt där individen kan uttrycka diskrediterande attityder mot dem som innehar ett mer uppenbart stigma. Detta avståndstagande från den normbrytande gruppen kan tillsammans med en parallell psykologisk och social samhörighet ge upphov till skamkänslor hos individen. Detta är någonting personer som arbetar för en

stigmatiserad grupp bör vara aktsamma på då "... de råd som den stigmatiserade får ofta helt öppet [handlar] om den del av hans liv som han upplever som mest privat och skambelastat" (Goffman, 1971 s.171). Goffman påpekar även att det inte bara räcker att ställa sig till förfogande för gruppen för den som arbetar med stigmatiserade grupper, det krävs även att bli accepterad.

5:2 Empowerment

I boken *Empowerment i teori och praktik* (2007) beskriver Ole Petter Askheim och Bengt Starrin empowerment som ett ganska diffust begrepp som på senare år har blivit både omskrivet och mycket populärt bland såväl forskare som "vanligt" folk. Begreppet innefattar bland annat självtillit, delaktighet, stolthet, socialt stöd, egenkontroll, samarbete och deltagande. Genom empowerment kan personer eller grupper få den styrka som kan vara till hjälp att bygga upp en känsla av kontroll eller makt i en situation. Askheim beskriver flertalet positioner eller förhållningssätt inom empowerment. Gemensamt för de olika positionerna är den positiva synen på människan som en egen och aktivt handlande individ.

En av de positioner Askheim (2007) beskriver är *empowerment som etablering av motmakt*. Genom detta synsätt läggs fokus vid sambandet mellan individens livssituation och olika samhällsstrukturer. Det handlar om att få igång olika *processer* och aktiviteter som kan bidra till individens ökade självkontroll vilket sedan kan utvecklas till bättre självförtroende och bidra till utvecklandet av kunskap och förmågor. Askheim menar att man här inte utgår ifrån att den enskildes position i samhället är cementerad utan att den skapas genom mänskliga och historiska processer. Det är dessa processer som påverkar omfattningen av kontroll och makt som individen har över sitt liv, men också huruvida han eller hon känner maktlöshet eller ej. Processerna, menar han, är skapta av människor vilket betyder att de också därför går att ändra på. En central punkt i arbetet inom denna position är att medvetandegöra människor om sambandet mellan det egna livet och de mönster och strukturer som finns i samhället. Stor vikt läggs även på att visa individen att denne inte är ensam med sina problem utan att det finns flera personer som brottas och lever med liknande bekymmer.

I en annan position, där mycket av inspirationen hämtats från den franske filosofen Michel Foucault, beskrivs förhållningssättet som en *liberal styrningsstrategi*. Utgångspunkten ligger i att individen har en naturlig självständighet, ansvarighet och förmåga att själv ta beslut och göra val i livet. Det sociala arbetet innebär här att som yrkesverksam framkalla dessa drag hos de brukare man kommer i kontakt med. Det handlar alltså om att ta fram brukarens "riktiga jag" vilket man tror gömmer sig bakom den sociala problematiken. Arbetet innebär att personens "positiva kärna" skall uppmärksammas och "väckas till liv" (Askheim, 2007).

Även Malcolm Payne (2002) redogör för hur socialt arbete utifrån ett empowermentperspektiv kan se ut. Han beskriver hur man på olika sätt kan stödja en individ, exempelvis genom att bygga upp personens självförtroende och stärka personen genom att flytta över makten från omgivningen till individen själv. Payne hämtar från Stewart Rees (1991) fem grundläggande teman som Rees menar kan ha en betydelse för empowerment i socialt arbete;

- Livshistorier - Livshistorier sätter det aktuella problemet i en kontext och bidrar till förståelse, kontinuitet och sammanhang i individens upplevelser. Genom att lyssna till en persons livshistoria kan man se vilka situationer det är som utgör hinder för människor att agera.

- Makt – I relation till empowerment betonas framför allt maktens positiva egenskaper men stor vikt läggs även vid språket som maktbärare.
- Politisk förståelse – Politiska ställningstaganden ligger till grund för praxis i arbetet och kan innebära såväl en positiv som negativ maktaspekt i verksamheten.
- Färdigheter – Kunskap och användandet av förmågor kan skapa positiva känslor kring erfarenheter.
- Ett ömsesidigt beroende mellan policy och praxis – Detta innebär att arbetet utvecklas och legitimeras genom en dialog med brukarna.

Empowerment handlar vidare om att erbjuda information, skapa engagemang och att uppmärksamma individens behov. Empowerment bidrar alltså till att brukarna blir ”styrande deltagare’ i sina liv istället för att enbart ’passivt konsumera tjänster” (Payne 2002 s.362). För att man ska kunna arbeta på detta sätt måste man vara lyhörd för människors behov samt främja direkthet och ömsesidighet. Även Rolf Rønning (2007) beskriver det som att empowerment handlar om att *överföra* makt. I socialt arbete handlar det om att förflytta makten från hjälpinsatsen eller expertrollen till brukaren. Genom att man flyttar makten till brukaren stärker man dennes inflytande på utförandet av den hjälp som han eller hon får. Empowerment handlar alltså inte enbart om fokus på brukaren utan även om att, som Payne (2002) skriver, förändra myndigheter så att de blir mer öppna för en aktiv medverkan från brukarens sida. Enligt Barbara Bryant Solomon (i Payne 2002) är sedan ett av målen att hjälpa klienten att se myndighetspersonen, exempelvis socialarbetaren, som en partner i fråga om att lösa diverse problem.

5:3 Det goda mötet

Ann-Sofie Hansson-Pourtaheri (2001) skriver att alla möten grundar sig på ett samspel mellan människor. Det innebär reaktioner som kan se väldigt olika ut, men som i regel styrs av våra förväntningar och erfarenheter samt tolkningar av den situation som vi för tillfället befinner oss i. Det sätt på vilket vi utför vissa handlingar är på så sätt inte slumpartade utan förankrade i vår egen personlighet. Odd Harald Røkenes och Per Halvard Hanssen (2007) menar att kvaliteten på den relation som finns mellan yrkesutövare och brukare är avgörande för det professionella arbetets framgång. De skriver att det i många undersökningar påvisats att relationen ofta betyder mer än de metoder och teorier som den yrkesverksamma använder sig av. Det är relationen som är avgörande för om brukaren berättar om sina erfarenheter, tankar, åsikter och känslor, och som Røkenes och Hanssen beskriver är det viktigt att förstå brukarens värld så som denne ser den för att kunna möta henne eller honom och skapa en grund för ett vidare arbete. Utöver att skapa en kontakt och visa att man accepterar personen för den hon eller han är så finns det enligt Björn Nilsson och Anna-Karin Waldemarson (2007) några punkter som är viktiga att ha med sig;

- att ha ett tydligt upplägg och ta mötet på allvar
- förmedla att man inte är ute efter att anklaga
- ge utrymme för ömsesidighet
- inte gå in i argumentation

- mötet skall präglas av samspel, inte maktutövning

Vad som menas är att samtalet är ett hjälpmedel i kontakten med en brukare där de privata tankarna och känslorna sätts åt sidan för att den yrkesverksamma skall kunna använda sig själv som ett redskap och ge det stöd och den information som är väsentlig för den hjälpsökande. Det är alltså som Røkenes och Hanssen (2007) uttrycker viktigt att den yrkesverksamma utvecklar en *relationskompetens*. Genom självinsikt, empatisk förmåga, situationsförståelse och lyhördhet kan klientens behov ställas i centrum. Att den yrkesverksamma tillåter brukaren delaktighet är viktig för att skapa respekt i relationen och för att minska risken att objektifiera klienten. Detta stöds av Hansson-Pourtaheri (2001) som menar att en förmåga att lyssna och låta motparten bli sedd och uppmärksammas är avgörande för kvaliteten i all mänsklig kommunikation. Hansson-Pourtaheri tar även upp betydelsen av att ha kännedom om brukarens grundpersonlighet och kommunikationsstil för att på ett bättre sätt förstå brukaren. Det ger den yrkesverksamma en möjlighet att relatera till brukarens reaktioner och upplevelser. Denna kunskap menar hon kan öka tryggheten i ett möte och i sin tur bidra till att yrkesutövaren kan bemöta klienten på ett lämpligare sätt.

Att alla människor är lika mycket värda innebär inte att alla relationer är likställda (Carlander, 2001). I samma ögonblick som en individ kommer i kontakt med en hjälpapparat sker det en förändring i dennes liv. Det som tidigare varit en privat angelägenhet blir plötsligt tillgängligt för insyn och avprivatiseras. Det finns alltid en maktaspekt närvarande i relationen mellan en brukare och en yrkesutövare, men genom att den yrkesverksamma definierar sig själv som ett instrument i brukarens tjänst kan denne dämpa den strukturella maktaspekten. Detta kan göra situationen en aning lättare för brukaren, dock kan det inte eliminera den strukturella makt som är inbyggd i relationsdynamiken (Skau, 2007). En hel del otrygga möten inom arbetet med människor uppstår just på grund av att den yrkesverksamma inte klarar av att hantera den ojämlikhet som råder mellan sig själv och brukaren som mottagare. Det är därför av vikt att man som yrkesverksam inte förnekar denna makt utan accepterar att den finns och lägger fokus på att arbeta för att hantera den på ett bra sätt (Carlander, 2001).

6: Metod

Vi har valt att genomföra en kvalitativ studie. Detta innebär att fokus läggs på den intervjuades egna upplevelser utifrån hennes eller hans beskrivningar. Det handlar om att fånga ett helhetsperspektiv och alltså se personen i sitt sammanhang (Larsson, 2005). Genom våra intervjuer syftar vi till att hitta mönster och teman i de berättelser som våra informanter delar med sig av och utifrån detta anser vi att en kvalitativ studie är den bästa för att genomföra denna undersökning.

Larsson (2005) menar att genom att ha ett postmodernistiskt synsätt fokuserar man på de sociala konstruktionerna i samhället. Ett postmodernt angreppssätt innebär alltså, som Thomassen (2007) beskriver, att man "inte gör anspråk på en enda sanning" utan har ett öppet förhållningssätt till teorin. Inom postmodernismen lägger man stor vikt vid språkets betydelse för hur berättelser utformas och konstrueras (Thomassen, 2007; Kvale, 1997; Larsson, 2005). Det är av denna anledning som vi har valt att utgå ifrån detta angreppssätt i vår studie.

6:1 Ämnesval & förförståelse

Ingången började som en idé att skriva om den grupp sexarbetare som tidningar flitigt riktat sitt sökarljus mot under året. Unga studenter som säljer sex. Unga medelklasstjejer, och killar för den delen. En grupp som inte passar in i den traditionella bilden av prostitution. Thomassen (2007) skriver att kunskap föds i den kontext som det historiska, kulturella och sociala sammanhanget innebär. Då det ämnesområde vi valt är aktuellt och omdiskuterat, kanske delvis på grund av det pågående nordiska samarbetet kring prostitution och trafficking, blir det tydligt att valet är sammanhangsbundet – att vi har hittat intresse för ämnet inom den samhälleliga kontexten.

Under läsningen av tidigare studier som gjorts kring detta ämne uppfattade vi det som att en del forskare upplevt svårigheter med att hitta informanter bland personer med erfarenhet av att sälja sexuella tjänster. Vi valde av denna anledning att lägga fokus på det professionella bemötandet. Att hitta informanter bland de yrkesverksamma såg vi inte som någon svårighet, kanske för att socialsekreterare och andra yrkesverksamma inom socialt arbete tillhör en värld som vi känner oss hemma i. När vi sedan fick möjlighet att ta del av de attityder och tankar personer som säljer sexuella tjänster har kring attityder i samhället och från yrkesverksamma, så kände vi att det var en självklarhet att belysa detta. Av denna anledning har vårt syfte förskjutits till att fokusera mer på tankar och attityder hos personer som säljer sexuella tjänster.

”En erfarenhet ger mig ny förståelse och insikt: den vrider om mina perspektiv, förändrar och kompletterar mina fördomar och vidgar därmed min horisont.” (Gadamer enl. Thomassen, 2007 s. 97) Under våra inledande diskussioner fick vi en bild av att vi hade en mycket liten förförståelse kring ämnet prostitution. Detta på grund av att vi inte fått bekanta oss med fenomenet under vår utbildningstid på Socionomprogrammet i Göteborg samt att vi inte heller är speciellt insatta i ämnet privat. Vad vi vet, är det ingen av oss som känner någon med erfarenhet av att sälja sexuella tjänster. När vi sedan började med våra litteraturstudier gick det upp för oss att vi visst hade en hel del förförståelse och fördomar i relation till ämnet. Vi upptäckte att de mediala stereotyperna i bland annat ”Pretty Woman” och ”Lilja Forever” påverkat våra attityder väsentligt, att det är de ytterligheter dessa filmer presenterar vi utgått ifrån. Genom att skriva denna uppsats har vi konfronterats med innebörden av dessa föreställningar, vilket vi har upplevt som någonting positivt. Våra uppfattningar kring vad transaktionell sexualitet innebär har breddats och gränserna har blivit med flytande. Istället för tydliga definitioner av exempelvis prostitutionshandlingen ser vi det mer som en kontextbunden gradering där även en sexuell handling i utbyte mot presenter, social status eller ett par öl på krogen har sin plats.

6:2 Tillvägagångssätt

Som tidigare framgår har undersökningens syfte och frågeställningar modifierats under arbetets gång. Detta är kanske någonting man får räkna med om man väljer ett *abduktivt* tillvägagångssätt. Den abduktiva ansatsen innebär att information växelvis hämtas från bland annat litteraturstudier, idéer och intervjuer (Alvesson & Sköldbberg, 1994). Nackdelarna med detta tillvägagångssätt kan vara att det, som i vårt fall, skapas merarbete då teorival och intervjufrågor omvärderas. Vi har hanterat detta genom att vi vid tillfällena skickat ut kompletterande frågor till våra informanter för att täcka upp luckor samt genom att välja analysmetoder först i slutet av informationsinsamlandet. Ett visst merarbete skapades även i relation till våra litteraturstudier då vi inledningsvis sökte information av ”allmän” karaktär.

Vi har efter formandet av syfte och frågeställningar tidigt skapat en ram för arbetet som hjälp att begränsa oss. Att ha en ungefärlig bild av hur den färdiga textmassan skall presenteras gör det lättare att se vilka delar som behöver kompletteras, vilka som behöver begränsas samt hur mycket arbete som är kvar att göra. Därefter har vi valt att skapa en arbetsmail med syfte att fungera som ett gemensamt forum där vi kan samla allt material. Genom mailen har vi även skött kontakten med alla våra informanter.

6:2:1 Informationsinsamling & avgränsningar

Då forskningsområdet var nytt för oss valde vi att göra en övergripande intervju med Ulla-Carin Hedin som tillsammans med Sven-Axel Månsson skrivit boken *"Vägen UT! – om kvinnors uppbrott ur prostitutionen"*. Detta för att skapa oss en bild av hur arbetet med personer som säljer sexuella tjänster sett ut ur ett historiskt perspektiv, samt vilka attityder som varit rådande. Larsson (2005) menar att vid genomförandet av en kvalitativ studie underlättar det om man tidigt börjar med att läsa in sig på området, detta för att underlätta problemformulering och genomförande av intervjuer. Intervjun med Hedin medförde att vi snabbt kunde komma in i arbetet. Vi började efter denna övergripande intervju söka efter litteratur, uppsatser och rapporter med anknytning till vårt ämne via olika sökmotorer. Vi har använt oss av Stadsbibliotekets söktjänst GOTLIB samt GUNDA, LIBRIS, ILLUMINA och Google scholar. Vi har även sökt efter artiklar i Artikelsök och via sökmotorn Google. Våra sökord har bland annat varit; prostitution, prostituerad, eskort, hora, sexhandel, sexuella tjänster, möte + unga, möte + klient, bemötande samt kommunikation. I övrigt har vi även sökt relevant information i tidskriften Socionomen, på Socialstyrelsens hemsida samt gjort referenssökningar. Vi har främst sökt nordisk litteratur och forskning då vårt arbete syftar till att undersöka attityder i dagens Sverige. Att gå igenom internationell forskning hade förvisso varit väldigt intressant och givande men bedömts vara allt för tidskrävande.

Vi har ovanligt nog breddat vår avgränsning efter att arbetet kommit igång. Detta då det ganska snart stod klart för oss att de diskurser som florerar i samhället kring prostitution är av stor vikt för hur både personer som säljer sexuella tjänster och yrkesverksamma förhåller sig till mötet och sexarbete i sig. I vårt material kan man följa hur den övergripande samhällsliga diskursen förändrats. Politiska beslut som påverkar det sociala arbetet sätts i relation till gällande attityder. Tyvärr har vi i vårt arbete inte utrymme att på djupet gå igenom dessa aspekter men vi har i alla fall valt att lyfta fram diskurser som en variabel att relatera till.

6:2:2 Urval, bortfall & genomförande av intervjuer

Under informationssökningen på Internet återkom ett namn på en socialsekreterare i flera artiklar. Denna socialsekreterare verkade arbeta aktivt inom området "unga som säljer sexuella tjänster", och vi valde att ta kontakt med denne. Denna kontakt resulterade i att fyra yrkesverksamma inom socialt arbete ville medverka i vår studie. Vi har även funnit en informant via en kontakt på institutionen. Denna informant förmedlade oss vidare till ännu en person. Urvalet kan liknas vid ett *snöbollsurval* (Larsson, 2005) även om våra snöbollar i dessa fall inte rullat så långt. En nackdel med denna form av urval kan vara att man riskerar att få en relativt ensidig bild av det fenomen man studerar då en informant kan tänkas förmedla undersökaren vidare till någon med liknande uppfattningar. Då kontakten med alla våra respondenter inte har samma ursprung ser vi dock inte detta som något problem. Den främsta fördelen med ett snöbollsurval framträder under vårt sökande av informanter med erfarenhet av försäljning av sexuella tjänster. Detta då tillförlitligheten till vår undersökning som seriös stärkts genom rekommendationer, vilket underlättat kontakten med övriga informanter. Ingen

av de yrkesverksamma hade möjlighet att förmedla kontakter bland personer som säljer sexuella tjänster.

I vårt sökande efter informanter med erfarenhet av att sälja sexuella tjänster började vi med att skapa konton på olika Internetcommunities som Skunk, Nattstad, Quiser och Helgon. Detta gav dock inget resultat. Vi valde även att kontakta personer som antingen bloggar om sina erfarenheter kring att sälja sexuella tjänster eller personer som erbjuder sina tjänster via kontaktsidor. Vi skickade ut en förfrågan om att delta i vår studie till 23 personer. Detta gav oss kontakt med fem informanter, vilket resulterade i två färdiga intervjuer. Via en respondent fick vi därefter hjälp med att skapa en tråd i ett forum på en hemsida riktad till försäljare och köpare av sexuella tjänster. Tråden kommenterades flitigt och lästes 1003 gånger. Detta utmynnade i ytterligare en färdig intervju. Vi valde även att göra ytterligare ett utskick med förfrågan om att delta i vår undersökning. I det första utskicket var ämnesförklaringen "Vill du vara informant för en C-uppsats?", detta ändrade vi nu till "Vill du vara med och ge din röst till vår C-uppsats?". Vi mailade denna gång 17 personer som vi hittade via annonser på en Internetsida. Vi fick svar från sex personer vilket resulterade i två färdiga intervjuer. Alla dessa intervjuer har genomförts via mail och vi har haft telefonkontakt med två av respondenterna. Sammanlagt har fem personer i åldern 20-30 år med erfarenhet av att sälja sexuella tjänster deltagit i vår studie.

Steinar Kvale (1997) beskriver den kvalitativa forskningsintervjun som ett effektivt redskap när man vill fånga den intervjuades värld med dennes egna ord. Vi har valt att göra vad Kvale kallar *halvstrukturerade intervjuer* vilket innebär att intervjufrågorna samlas kring vissa övergripande teman. När vi intervjuat via mail har våra öppna och generella frågor ofta resulterat i fylliga svar. Vi har när det behövs ställt följdfrågor på dessa svar. Vi tror att denna intervjuform har varit särskilt passande då vi tror att ämnesvalet kan upplevas som känsligt och svårt att prata om. Genom övergripande och öppna frågor har intervjupersonerna själva kunnat välja hur detaljerat de vill uttrycka sig. Vid intervjuerna med de yrkesverksamma som ingår i vår studie har vi valt att spela in samtalen då detta minskat risken för felcitering. Även vid dessa intervjuer har vi valt den halvstrukturerade intervjuformen.

I den inledande kontakten har vi tydligt gjort klart att deltagandet är frivilligt och när vi därefter pratat med personer med erfarenhet av att sälja sexuella tjänster har vi varit noga med att poängtera att de när som helst kan dra sig ur och att vi då inte kommer att använda deras intervju i undersökningen. Detta är en del av det som Kvale (1997) benämner som *informerat samtycke*, vilket också inbegriper att informera om undersökningens syfte och upplägg samt fördelar och risker med att delta. Detta gjordes både i den inledande kontakten samt då frågeguiden skickades ut. Vi har även varit noga med att vara tillgängliga för våra respondenter via den arbetsmail vi tidigare nämnt. Denna tillgänglighet är något Larsson (2005) menar är av stor vikt.

Kvale (1997) påpekar att man som intervjuare bör uppmärksamma att intervjun, för en respondent, kan upplevas som förförisk vilket kan leda till att denne berättar saker som hon eller han i efterhand ångrar. Detta har varit någonting vi från början diskuterat, varför vi varit nästan påtryckande i att tydliggöra frivilligheten. En annan nackdel eller svårighet i intervjusituationer kan vara att man som intervjuare riskerar att påverka svaren beroende på utformningen av frågorna vilket vi försökt frångå genom relativt öppna frågor. Även de förväntningar som kan finnas, från båda håll, riskerar att präglade intervjun. Vi har under arbetets gång upplevt både positiva och negativa

förväntningar på oss som undersökare och lärt oss att inte bara tydlighet utan många gånger övertydlighet kan vara nödvändigt. Språkets betydelse i kontakten med informanterna har för oss blivit uppenbar.

6:2:3 Hantering av material

Kvale tar upp vikten av *konfidentialitetskrav* vilket innebär "att privata data som identifierar undersökningspersonerna inte kommer att redovisas" (Kvale 1997 s.109). Vi har varit noga med att klargöra för våra respondenter hur vi avsett behandla materialet och vi har flera gånger betonat att personlig information som identifierar deltagarna inte kommer att redovisas. Vi har även framhåvt att materialet från datainsamling och ljudupptagning endast skall användas i forskningsändamål. Aktörerna har i studien tilldelats fiktiva namn och vi har valt att utelämna vissa data som vi ansett kunnat associeras till personernas riktiga identitet.

Hur vi har förhållit oss till materialet kan beskrivas vara av hermeneutisk karaktär utifrån Wilhelm Diltheys beskrivning av forskningens dynamik. Han menar att människan kan bli ett forskningsobjekt utifrån att *upplevelser* kommer till *uttryck* som sedan kan *förstås* (Thomassen, 2007). Det är just våra informanternas upplevelser som vi har efterfrågat och det är dessa vi syftar till att skapa förståelse för utifrån de valda teorierna. Vi har valt att bryta ner intervjuerna efter teman och presentera vårt material separat från analysen. Detta för att 1) göra materialet mer lätthanterligt för oss och läsaren 2) särskilja de olika respondentgruppernas röster från varandra och från våra tolkningar.

Ronny Tikkanen (2008.09.18) menar att det är av vikt att man i sin undersökning låter deltagarna ta del av kontroversiella tolkningar innan rapporten trycks samt att man låter deltagarna veta när och var rapporten publiceras. Samtliga av våra informanter har getts möjlighet att kommentera och lämna synpunkter på den del där deras intervju tas upp genom att vi skickat de citat och den text vi tagit ut till berörda intervjupersoner. Detta har resulterat i att en del citat bland de yrkesverksamma fallit bort, men vi anser inte att detta har påverkat vårt material något nämnvärt. Bland aktörerna har en person dragit tillbaka sin medverkan under pågående arbete med analysen, varför en del av ett tema fallit bort. Detta har dock inte påverkat uppsatsens utfall eller karaktär. Vi har även valt att skicka den färdiga uppsatsen till alla våra respondenter, oavsett om de efterfrågat den eller inte. I den tråd som öppnats på ett forum för personer med anknytning till köp eller försäljning av sexuella tjänster har vi informerat om var man kan hitta en elektronisk version av uppsatsen.

6:3 Etiska överväganden

Vi har redan tidigare berört några etiska dilemman i relation till informationsinsamlandet och hantering av materialet men vill här fördjupa oss i några av de punkter som vi anser vara av särskild vikt. Vi har under arbetets gång stött på en hel del skepsis kring syftet med vår undersökning, främst från personer med erfarenhet av att sälja sexuella tjänster, men detta har även berörts då vi talat med yrkesverksamma inom socialt arbete. Flera röster har berättat om tidigare erfarenheter av att delta i olika studier som de sedan blivit bortredigerade ifrån då det de haft att säga inte har passat in i utformade hypoteser. Thomassen (2007) påpekar att man som forskare bör skilja mellan fakta och värderingar och alltså inte blanda in sina egna moraliska och/eller politiska uppfattningar i arbetet. Att av olika anledningar välja bort informanter anser vi inte på något sätt vara likställt med ett objektiva förhållningssätt till materialet och vi har garanterat våra respondenter att detta inte kommer ske.

Under hela arbetet har språket haft en central roll, både i kontakten med våra informanter och i utformningen av arbetet. Vi har flera gånger brottats med svårigheten att välja "rätt" begrepp för att beskriva och definiera. Vi har varit medvetna om att språket och orden vi använder kan bidra till stigmatisering och att den valda presentationen kan uppfattas som vinklad, att språket därigenom blir det maktinstrument Thomassen (2007) beskriver det som. För att undvika vinkling har vi i våra litteraturstudier valt att gå igenom en stor mängd litteratur från olika tidsperioder samt den kritik som riktats mot tidigare avhandlingar och rapporter. Vi har även varit uppmärksamma på i vilket syfte texten skrivits.

6:4 Tillförlitlighet

"Validitet innebär att man verkligen har undersökt det man ville undersöka och ingenting annat." (Thurén, 1991 s.22). Arbetets syfte och frågeställningar följer med genom hela arbetet, från formandet av intervjufrågor till hur vi presenterat tidigare forskning samt vårt eget material. Detta har medfört att det som vi har valt att undersöka ständigt varit i fokus och inte tappats bort på vägen. Vidare menar Kvale (1997) att validiteten inom kvalitativ forskning är bunden till undersökarens förmågor att kontrollera och ifrågasätta sitt material. Genom att vi genomgående haft ett kritiskt förhållningssätt till bland annat vårt språk och syfte, den litteratur vi läst och våra informanter så anser vi att vår studie har hög validitet.

Reliabilitet handlar om att genomförandet av undersökningen gjorts på rätt sätt samt att den är intersubjektivt testbar – en annan forskare skulle med samma material komma fram till samma svar Thurén (1991). Intersubjektivitet handlar alltså om att redovisa arbetets genomförande, valda metoder och uppbyggnad av teori. För att stärka reliabiliteten i vårt arbete har vi jämfört vår empiri med tidigare forskning för att identifiera likheter och skillnader i materialet. Vi har även valt att presentera vårt material genom att skilja på resultat och analys i syfte att underlätta för andra att kontrollera och jämföra vårt material med liknande undersökningar. Vi anser vidare att reliabiliteten stärkts av att vi är tre stycken som analyserat materialet och därmed kontrollerat varandra. Analysen har sedan utformats genom diskussioner kring vilka delar av materialet som varit relevanta att belysa. Detta arbetsätt kan benämnas som *undersökartriangulering*, vilket alltså innebär att olika undersökare analyserar och drar slutsatser utifrån samma material (Larsson, 2005).

Triangulering stärker både validitet och reliabilitet och kan genomföras på flera sätt. Larsson (2005) tar, förutom undersökartriangulering, upp *teoritriangulering* som innebär att man som forskare tar in olika teoretiska perspektiv när man analyserar sitt material. Genom att vi valt tre olika teorier för att analysera våra data har vi kunnat se flera dimensioner i materialet. *Triangulering av datakällor* innebär att man intervjuar personer med olika roller (i vårt fall aktörer och yrkesverksamma) kring samma fenomen, för att sedan jämföra de olika berättelserna med varandra. Vi har även jämfört det som framkommer i intervjuerna med vad som förs fram i tidigare forskning.

I vår undersökning har Internet varit en nödvändighet. Det är via nätet vi hittat de bloggar, hemsidor, forum och annonser genom vilka vi har kunnat kontakta personer med erfarenhet av att sälja sexuella tjänster. En del av våra kontakter har uteslutande skett via mail. De fördelar som vi ser med detta är att det har förenklat upprättandet av kontakter och hanteringen av materialet. Det kan även tänkas att det har varit lättare för respondenterna att svara på känsliga frågor då känslan av anonymitet kan stärkas av att inte visa sitt ansikte. En nackdel är dock just denna, att man inte får ett ansikte på personen och därför inte kan vara säker på vem det är man pratar med. Vi har valt att ta

kontakt med personer som befunnit sig i ett sammanhang, de har bloggat om sina erfarenheter som eskorter och annonserat sina tjänster via olika hemsidor där många även lagt upp bilder på sig själva. Detta minimerar risken för att de respondenter vi kommit i kontakt med inte har den erfarenhet vi efterfrågar. De personer vi har intervjuat har även berättat liknande historier kring sina erfarenheter vilket stärker tillförlitligheten ytterligare.

Då vi gör en kvalitativ studie är vi inte främst ute efter att generalisera utan efter att exemplifiera. Dock finns det en viss generaliserbarhet genom att våra informanter har flera gemensamma beröringspunkter med varandra både i sina berättelser samt med de röster som kommer fram i tidigare forskning. Vi har i vår studie använt oss av vad Kvale (1997) beskriver som analytisk generalisering och alltså tittat efter likheter och skillnader i olika situationer. Kvale menar även att validiteten i generaliseringen är beroende av relevansen i det man väljer att jämföra. Då vi genom hela arbetet återanknyter till vårt syfte och våra frågeställningar anser vi att de generaliseringar vi gör är högst relevanta.

Thomassen (2007) beskriver "objektivitetskravet" inom vetenskaplig forskning vilket innebär att man, så långt det går, skall skilja mellan fakta och värderingar. Som forskare skall man inte låta förutfattade meningar eller en önskan om ett visst resultat styra arbetet. Man skall inte heller vara partisk, vinkla resultatet eller hålla inne med information. Vi har upprepande reflekterat över varför vi "gör det vi gör". Detta är även någonting omgivningen och berörda personer ständigt påmint oss om genom ifrågasättande.

7. Presentation av materialet

7:1 De yrkesverksamma

Vi har sammanlagt intervjuat sex personer som arbetar med frågor kring försäljning av sexuella tjänster. De arbetar alla i storstadsregionerna Göteborg eller Malmö. Då det inte finns någon nationell agenda för hur dessa frågor skall bemötas har vi valt att dela upp presentationen av materialet utifrån vilken stad de intervjuade har sin anknytning till.

7:1:1 Konstruktionen av den tänkta klienten

Malmö

"Man kan inte säga ungdomar och tro att allihopa är likadana, och man kan inte säga prostituerade och sexsäljare, sexköpare och tro att alla är likadana. Det är exakt samma problematik."

Man beskriver de som klarar av att sälja sexuella tjänster som starka individer och att hur personen mår av att befinna sig i prostitution handlar mycket om vad denne gjort innan. Det man har i bagaget tar man alltså med sig in i prostitutionen.

"Att kunna gränsa, till exempel. Att kunna säga nej, att kunna stå upp för dig... Det krävs ju rätt mycket sånt i den här verkligheten [...] annars blir du snabbt uppäten på en vecka"

Det handlar om hur man gör det man gör. Vilken förmåga man har att sätta gränser. Har man inga andra input och inget annat socialt umgänge i sitt liv än de som gör samma sak blir det en ganska snäv krets och det, menar man, kan bli problematiskt. Även det dubbelliv många som säljer sexuella

tjänster lever menar man kan vara en stor svårighet för individerna. Det är jobbigt att bära på en hemlighet då det kan tära på personen efter ett tag.

När man pratar om riskgrupper talar man främst om personer som är impulsstyrda och menar att detta kan handla om mycket annat än att sälja sexuella tjänster. Sexuella övergrepp menar man finns representerat bland vissa av de som säljer sexuella tjänster och det brukar sägas att det är överrepresenterat bland de inom gatuprostitution, men många sexsäljare ser sig inte passa in i den mallen som målas upp. Någon menar att det pratas väldigt mycket om just bakgrunden när det gäller personer som säljer sexuella tjänster och menar vidare att det hade varit intressant att göra samma bakgrundskoll på någon annan, mindre marginaliserad grupp som jämförelse.

Man ser en lägre genomsnittsålder bland de på Internet än bland de på gatan då det på gatan är mycket 60-talister. Men man påpekar tydligt att de ungdomar som råkar illa ut på Internet med stor sannolikhet skulle råka illa ut på annat håll om de inte vistades på nätet. De flesta ungdomar, menar man, har stor koll på vad de sysslar med på nätet rent generellt. Det är genom att på nätet skapa en dialog med ungdomar kring vad som betecknas som prostitutionshandlingar som man kan närma sig dem kring dessa frågor.

Den främsta ingången till att sälja sexuella tjänster menar man är pengar, men påpekar att det är väldigt individuellt. Det handlar lite om vad personen har att välja emellan och att det är realistiska valmöjligheter personen gör. Har man de kvaliteter som efterfrågas på en viss arena så kan man skapa sig en plats där. Det kan upplevas som förnedrande att gå till socialen och då väljer man att sälja sexuella tjänster, där man har friheten att välja kunder, tider osv. Det kan även handla om ett sätt att få kontroll – killen stack och man vänder makten genom att ta betalt. Med Internet kan man idag snudda vid världen utan att gå in i ett personligt möte, göra en *prostitutionsliknande* handling.

”Det finns nästan lika många ingångar som det finns individer.”

Man påpekar att försäljning av sexuella tjänster främst är ett problem om man vill sluta eller förändra sin situation. Det beror på att det är lätt att ta sig in och svårt att ta sig ut, vilket handlar om stigmat och pengarna. Vad som är viktigt att tänka på är även att det handlar om en tjänst och inte om själva sexualiteten. Man benämner det som *transaktionell sexualitet* – överskridande sexualitet.

De intervjuade menar att man ser att ungdomar och aktörer idag lägger empowerment i orden och gör dem till något positivt. Som exempel tas det upp att man gör med ordet hora vad man gjorde med ordet bög på 90-talet, man lägger nya värden i orden.

Göteborg

Man ser inte sexsäljandet som det primära problemet för individen och menar att om en person som säljer sex för övrigt mår bra och har ett fungerande liv, då kanske inte försäljningen i sig är ett problem. Det primära problemet menar man är någonting som ligger bakom, kommer innan prostitutionshandlingen. En av de intervjuade menar att man inte bör tala om personer som säljer sexuella tjänster som en homogen grupp, då detta bidrar till stigmatisering och en förenklad bild. Denna simplificerade bild leder till den polariserade debatten som existerar i dagens samhälle och innebär att vi har en syn på personer som säljer sexuella tjänster antingen som ideella offer eller yrkesarbetande, sexuellt frisläppta kvinnor.

"Det är det här som är det största problemet när man pratar om prostitutionen, att man på något sätt vill ha en bild av sexsäljare, man vill ha en förklaringsmodell, en bild av vem det är som säljer sex, och det funkar ju inte därför att det är en oerhört heterogen grupp..."

"Visst det finns generella drag och det finns en maktordning, men det är individer vi möter."

Att sälja sexuella tjänster, menar man, handlar till stor del om att man iklär sig en yrkesroll och går in i den rollen samtidigt som man tvingas lägga sitt privata jag åt sidan. Utifrån detta möter man som yrkesverksam inte "hela" människor och det kan därför vara svårt att uttala sig kring personlighetsdrag. Om man däremot skall se mer på generella drag bland personer som säljer sexuella tjänster så menar en av de intervjuade att det handlar mer om livsstil än om personlighet. De personer som man möter i samtalsrummet har ofta ett relativt svagt socialt nätverk och lever ofta ett dubbelliv, vilket medför mycket känslor av skuld och skam. Man berättar vidare att prostitutionsfrågorna i sig är väldigt centrala i de samtal man har med personer med erfarenhet av att sälja sexuella tjänster. Man menar att då det är inom prostitution som tidigare problem utspelas så blir detta en arena där personen lever ut sin utsatthet.

"... när man har längre samtalskontakter så handlar det väldigt mycket om att gå tillbaka i tiden, se när det brast för en och då är det inte så att det var den dagen då man gick ner till Rosenlund, utan det är något som ligger långt bak i tiden och har format en och lett till att man har förlorat sin självkänsla och blivit utsatt och utsätter sig själv."

En av de intervjuade uttrycker att man kan urskilja ett klart mönster bland de som säljer sexuella tjänster, främst bland de som har varit aktiva i branschen under en längre tid. Dessa personer har vissa gemensamma bakgrundsfaktorer, som exempelvis kan handla om svåra uppväxtmiljöer eller en hel del sexuella övergrepp.

"Även han Skå-Gustav sa ju på 50-talet att pojkar med problem dom kriminaliserar och flickor med problem sexualiserar. Och det ligger mycket i det än idag."

Den intervjuade menar vidare att de kvinnor och tjejer som, enligt media, säljer sexuella tjänster i syfte att köpa kläder och prylar inte existerar i den öppna gatuprostitutionen.

Det berättas om en utredning som gjorts där man kom fram till att många unga tjejer idag använder sig av Internet och webbkamera i syfte att sälja sin kropp och få vänskap, bekräftelse, pengar och liknande. Dessa tjejer, menar man, ser sig själva definitivt inte som prostituerade.

"... de ser sig definitivt inte som prostituerade. Och det kanske man inte skall säga heller, man kanske skall säga något annat där, va. Byte och försäljning av sexuella tjänster eller något sådant."

Det uttrycks att det är väldigt vanligt att de personer som säljer sexuella tjänster över Internet särskiljer sig från de som säljer sexuella tjänster på gatan och det berättas om en inneboende hierarki där gatuprostitution ses som det absolut lägsta och där nätprostitution ses som något som är annorlunda i sin essens. De yrkesverksamma tänker dock att det handlar väldigt mycket om samma problematik men på olika arenor. Man menar att de personer som säljer sexuella tjänster på gatan oftast ser sig själva som prostituerade, medan de som säljer sexuella tjänster på Internet väljer att kalla sig själva för "eskort" eller "sexsäljare". Dessa personer upplever sin arena som mindre smutsig och utsatt och ser därför sig själva som annorlunda.

"... jag tycker att den som gör skillnad mellan gatan och Internet, tror jag handlar väldigt mycket om ett sätt att bekämpa stigmatiseringen utav sig själv och bekämpa att man blir intvingad i den här horrollen. Och då tar man till det man har och det är att skilja ut sig. 'De riktiga hororna är de som går på gatan, jag är eskort och det är inte alls samma sak. Vi har inte alls samma bakgrund, vi är inte sexuellt utnyttjade, vi är inte drogmissbrukare. Så hjälp gärna de som är på gatan men lämna oss ifred...'"

Ingångarna till att sälja sexuella tjänster beskrivs som väldigt olika men några olika scenarion och faktorer belyser man extra. En återkommande faktor beskrivs vara att befinna sig i missbruksmiljöer. Det handlar främst om unga tjejer i nedre tonåren som börjar umgås med äldre killar i övre tonåren. Det bjuds på cigaretter och alkohol vilket leder vidare till lägenhetsfester. Kanske blir tjejen tillsammans med någon i gänget och har sex med honom, han blir hennes första pojkvän. Detta menar man eskalerar från cigaretter och alkohol till droger, individen börjar också ha sex med andra personer i gänget. Det blir underförstått att om du ska få droger och alkohol så får du ge något tillbaka. Sex blir då något som man ger tillbaka. En annan grupp ungdomar, som beskrivs som väldigt utsatta, är de som har så svåra familjeförhållanden att de rymmer hemifrån eller blir institutionsplacerade och rymmer därifrån. De söker då upp personer som de får bo hos i utbyte mot sex. Detta kallas "survival sex" och kan vara en väg in mot ett mer etablerat sexsäljande. Andra faktorer som beskrivs är tidiga sexuella övergrepp, att inte bli sedd av sina föräldrar, självskadebeteende och "riskbeteende" under tidig tonår.

"Man söker sig till farliga situationer och det behöver inte bara vara sexuella situationer utan det kan vara ett allmänt risktagande och riskbeteende, men man söker sig dit därför att i stunden så ger den någon slags ångestreducering, att utsätta sig själv. Och då kan man prata om återupprepningstväng och hela den biten, att man återupprepar övergreppen fast denna gång så har man själv kontrollen, inom citationstecken. Därför att man bestämmer vem det är som skall ha sex med en och på vilket sätt det skall gå till och hur mycket man skall ta betalt".

En av de intervjuade menar att om man tittar på den svenska flickan så blir inte vem som helst disponerad för prostitution utan det krävs vissa faktorer för att hon skall börja sälja sexuella tjänster. De som har varit ute i prostitution i många år har ofta liknande bakgrund allihop och det handlar väldigt ofta om relativt trasiga uppväxtmiljöer och sexuella övergrepp. Återkommande ses unga tjejer som söker uppmärksamhet, som kanske träffar äldre män med mycket pengar som de inleder en relation med. Man ger sex i utbyte mot saker, som fina middagar eller pengar. Detta beskrivs som en gråzon men som kan vara ett steg mot ett mer etablerat sexsäljande. Det kan också vara något som man gör under en tid och senare lämnar bakom sig. En av de intervjuade påpekar att det överlag pratas väldigt lite om killar och prostitution. De gånger man nämner killar så pratar man ofta om otrygg sexuell identitet som en ingång, vilket inte tas upp då man pratar om tjejer. Ett mönster i beskrivningarna är att det handlar om en normaliseringsprocess där gränser kring sexualitet och intimitet förflyttas.

"Det är inte så att en person vaknar upp en dag och bestämmer sig för att gå ner och ställa sig på Rosenlund och sälja sex utan det är alltid någonting som har föregått den händelsen".

"Generellt sett kan man väl säga att det handlar om att... att man på det ena eller det andra sättet tillägnar sig själv en syn på sin sexualitet som en bytesvara, som någonting som man kan använda för att få någonting som inte handlar om sexuell tillfredsställelse eller egen sexuell njutning".

7:1:2 Bemötande & den egna rollen

Malmö

Samtliga av de intervjuade talar om vikten av att ha ett *individperspektiv*. Det handlar om respekt, om att bemöta varje individs sanning. Personen skall i mötet få känna sig som ett subjekt och inte ett objekt – det är de individuella behoven som skall vara i fokus, man hjälper med det personen vill ha hjälp med. Den egna moralen och värderingar skall lämnas utanför dialogen med aktören.

”Alltså det här med handling och beteende, som kräver [...] att man försöker särskilja det här lite grann, så tror jag det är viktigt när du lägger fram det och när du tar upp det. Alltså det är lätt en kollektividentitet... prostituerad, prostituerar sig. Och då kanske det är bättre att du lägger fokus på det dom har gjort och pratar utifrån deras verklighet litegrann så att du inte går texten i förväg och säger 'aja, det är prostitution det här handlar om och då får vi nog göra det här', utan det kan landa på ett annat sätt. Alltså öppna dörren till en dialog på ett annat sätt [...] till en ungdom kan du kanske säga 'du har gjort en sexuell handling som du har fått någonting i utbyte av, hur tänker och känner du inför det?'.”

Arbetet är uppbyggt kring brukarinflytande, alltså vad målgruppen själva uttrycker om sina behov. Man ser en tänkande person på andra sidan som kan bidra till att utveckla verksamheten. Detta menar man stärker legitimiteten för verksamheten, att ingenting är bestämt utan att man utgår från brukarnas synpunkter.

”Bara för att man upplever sitt liv som fungerande på många plan om man arbetar som eskort så man kanske behöva hjälp med något. Man behöver inte säga adjö och tack till hela sitt liv och tillvaro utan vi på Prostitutionsenheten ser att man kan hjälpa till i det som personen vill ha hjälp med och frågar efter.”

Att den första kontakten är viktig betonas. Man talar om ömsesidighet, att lyssna på dem med erfarenhet då det är de som är experterna. Man möter aktörerna utifrån deras egna bilder och arbetar vidare därifrån. Att använda personens egna ord och inte prata med utgångspunkten att de är som man själv är. Man menar att det gäller att man har gjort upp med sig själv innan, vad man har för värderingar av ord. Det är viktigt att man vågar ta emot svaret och skiljer på egna värderingar och även på personens fakta och värderingar.

”Det är exakt vad denna världen handlar om, orden och vad de gör med dem på andra sidan.” [i mötet, författarnas anm.]

”Kan du sälja sex och vara en bra förälder i alla fall? [...] Det är ett dilemma du kan ställas inför. De flesta tänker säkert tvärtom, det kan du aldrig göra. Men alltså se bortom det litegrann, alltså att inte vara sådär 'ja, så är det'. Det kan finnas andra bottenar i det här också.”

Det pratas även om att man i verksamheten måste ha ett *helhetsperspektiv* där man i arbetet gentemot gata, Internet, köpare och säljare har ett nära samarbete. I Malmö har man sedan -98 en prostitutionsstrategi där man har ett helhetsgrepp både på gatan och på Internet. De som jobbar på

KAST och FAST² jobbar tätt ihop och lär av varandra. Man menar att det finns mer likhet än vad man tror. Man berättar att man tar emot besöken, de som köper och de som säljer, i samma lokaler.

*”Det finns ju ingen annan som ens sitter i samma rum, eller tar emot besöken i samma lokaler.
Men det har vi valt att göra.”*

En annan del av helhetsperspektivet är en necessär med medföljande ”den säkra guiden” man tagit fram. Innehållet har tagits fram i dialog med aktörerna och innehåller förutom guiden – glidmedel, slickklappar, läppcerat, personlarm mm. Man ser necessären som en bro mellan aktörer och yrkesverksamma. Att dela ut necessären handlar om respekt, att inte hymla med vad personerna gör.

*”Tillsammans bildar dom ett paket som handlar om prevention, som handlar om harmreduction,
d.v.s. att man inte ska råka illa ut...”*

”Guiden, som vi kommer att trycka, den är väl mer tänkt att man skall kunna skicka... Men de andra delarna där bygger på att du får hämta den och vi vill gärna se vem det är vi lämnar den till, just det här med ålder och vem det är vi ger dom här grejerna. Det blir ett fysiskt möte när det gäller den delen där. [...] Så att dom också får ett ansikte bakom FAST.”

Man intar en mer pragmatisk ställning och tar inte en moralisk ställning till vad som är rätt och vad som är fel, vilka handlingar som är accepterade och vilka som inte är det. Man menar att de personer som finns inom världen av köp eller försäljning av sexuella tjänster vill veta att de kan söka hjälp utan att bli fördömda eller råka illa ut. Man påpekar att det är viktigt att personer skall kunna komma om de känner att de vill ha stöd, för trots att många är positiva till prostitution kan man inte frångå att det finns vissa risker, därför är lättillgängligheten viktig.

”Ingången till oss skall vara lättillgänglig.”

När en person tar kontakt börjar man alltid med en bedömning för att ta reda på vad personen behöver hjälp med. Det kan handla om psykiatrisk hjälp eller om mer praktisk hjälp. Vad man gör är att följa med som stöd till polis eller andra myndigheter, man stödjer och informerar kring våld och könssjukdomar samt erbjuder samtal. En stor del av arbetet handlar om att vara tillgänglig om en person vill sluta, förändra sin situation eller på annat sätt behöver stöd. Även fältarbete, där man delar ut kondomer till både säljare och köpare, är en del av arbetet.

Arbetet handlar inte om olika punktinsatser utan varje del, varje sak man gör, är en del av helheten. Man arbetar förebyggande genom utbildning av de som jobbar med ungdomar – fritidsledare, kuratorer på ungdomsmottagningen, utbildar socialsekreterare i bemötande med de som redan är aktiva och samarbetar med RFSU. Genom att utbilda andra yrkesverksamma menar man att dessa kan bli uppmärksamma på riskgrupper och förhindra nyrekrytering.

Svårigheter i arbetet, menar man, uppstår i glappet mellan politiker, tjänstemän och aktörer. Detta glapp skapar fördomar. I arbetet måste den yrkesverksamma förhålla sig till attityder hos aktörerna om att myndigheter har ett offerperspektiv. Myndigheterna ses som en enda stor apparat och man ser det som positivt att det inte är en vanlig socialtjänst utan att verksamheten ligger under resursförvaltningen som är mer inkluderande än exkluderande.

² KAST – Köp av sexuella tjänster, FAST – Försäljning av sexuella tjänster

"Alltså, ett exempel var väl det här mailet [...] 'Jag fördömer inte allt jag har gjort, jag har bara blivit för gammal och jag behöver hjälp med [...] att göra något nytt [...] Jag vill ha hjälp men jag vill inte fördöma det jag har gjort.'"

I relation till det egna arbetet tas den polariserade debatten upp och det menas att man försöker nyansera denna. Vidare menas att det finns de som tycker att det är bra att man arbetar på det sätt man gör men även de som tycker att det är helt fel. Dagens kunskap beskrivs som mycket godtycklig då det handlar om vilken skola eller läger man tillhör eller vilka siffror man väljer att resonera utifrån.

"Vad är prostitution och vad är inte prostitution? När blir det det? Och alltså hur du gör, med vem och när."

Göteborg

I Sverige har man alltid haft ett offertänkande kring prostitution och vi likställer det nästan med våldtäkt. Prostitution har aldrig varit accepterat. Om man ser till den samhällseliga synen så har det alltid varit ett stigma att finnas inom prostitution. Prostituerade har alltid varit den lägsta klassen i samhället och den synen har inte förändrats något avsevärt.

"Sedan har svensk lagstiftningen tagit det här beslutet att se... alltså säljarna som offer. För det finns ju ett väldigt stort offertänkande i det va. Hela lagen om köp och försäljning av sexuella tjänster är ett offertänkande. Man jämför nästan det med våldtäkt, va... Och det är ju den samhällseliga synen vi har i Sverige."

I Göteborg arbetar man och finns till för personer som har befunnit sig eller befinner sig i någon form av könshandel. Det kan handla om porrbranschen, sexklubbsbranschen eller någon form av prostitution. I början arbetade man till hundra procent med kartläggning och uppsökande arbete men idag handlar arbetet främst om en terapeutisk kontakt. Man arbetar utifrån ett klassiskt psykoanalytiskt tänk och har individuella behandlingskontakter, vilket innebär samtal samt råd och stöd. Arbetet innefattar inte myndighetsutövande, utan man fungerar mer som en "spindel i nätet" då kontakter förmedlas och personen lotsas till olika instanser. Man jobbar även strukturellt kunskaps- och attitydförändrande. Tidigare har man haft ett uppsökande arbete på Internet, men numera handlar det mer om en närvaro.

"Det är tanken med uppsökande arbete, att man skall inleda kontakten där men sen förhoppningsvis ta den till samtalsrummet".

I mötet är det viktigt att tänka på att det är en individ man möter och inte en sexsäljare. Det finns inga mallar för vilka personerna är. De intervjuade menar att det är mycket viktigt att man är tydlig och att det framkommer att man är beredd att lyssna på personen, detta då sexualitet ses som ett känsligt ämne som kan vara svårt att prata om. Det är även av stor vikt, menar en av de intervjuade, att vara tydlig med att man finns där under en lång tid, att man är tillgänglig och inte kommer att försvinna då det händer att personen testat den yrkesverksamma för att se "hur mycket denne tål". En annan av de intervjuade uttrycker att personens privata jag kan skymta fram lite ibland och då kan man få se lite mer vad som rör sig under ytan. Som socialarbetare iklar man sig en professionell roll och därför, menar man, blir det en speciell kontext på mötena.

Det uttrycks att ju kortare tid en person varit i prostitution och ju yngre personen är, desto lättare är det att arbeta med denne. Insocialiseringen i försäljning av sexuella tjänster innebär ofta att man bygger upp starka försvar som blir svåra att bryta igenom.

”Om man ser på prostitution som ett problem, vilket jag gör, så vill man ju förebygga det här problemets uppkomst, då måste man jobba med vägarna in i, det är där man måste ha insatser. Det är där man måste bli bättre på att fånga upp, därför att när man väl befinner sig på Rosenlundsgatan så är det... absolut inte för sent, men då har man oftast kommit väldigt långt i den här processen...”

Det menas att om man inte är bra på att sätta gränser och dela upp sitt privata och professionella jag och på det sättet skydda sig, så blir man väldigt kränkt och skadad i prostitutionen. Det blir då ett väldigt långt arbete innan personen kan komma tillbaka till någon slags sund självkänsla och självbild.

7:1:3 Utveckling av arbetet

Malmö

Så länge det finns en efterfrågan kommer det finnas försäljning av sexuella tjänster, menar de personer vi pratat med. Någon beskriver prostitutionsfenomenet som en marknadsekonomi. Högre krav skapar högre priser och ökad konkurrens. Internet ses som en bidragande faktor i denna utveckling. Så om man nu ser på köp och försäljning av sexuella tjänster som ett fenomen som alltid kommer att finnas i samhället, hur skall då detta bemötas?

Man efterfrågar ett utvecklat samarbete med forskare och studenter för att förena praktik och handling och även ett mera nationellt samarbete där man inte är rädd för att ta in influenser från andra länder. Bland annat talar man om Danmark som ett land där man kommit längre på det sätt att hjälpverksamheter är en del av scenen.

”Danmark är ju mycket längre fram än vad vi är i Sverige. De har en större omfattning av prostitution än vad vi har i Sverige vilket har gjort att de har centraliserat sig på ett annat sätt men även decentraliserat sig.”

”Och sen å andra sidan inte vara rädd för att förena perspektiv, det ena perspektivet behöver inte utesluta det andra [...] Vi erbjuder ju behandling när du vill sluta till exempel, det är ju en del. Sen den andra delen är att vi delar ut sådana här grejer (pekar på necessären)...”

Någonting som ses som mycket centralt i utvecklingen av arbetet är att man måste jobba för att minska glappet mellan yrkesverksamma och personer som säljer sexuella tjänster. Det menas att man måste skapa naturliga kontaktytor och ger RFSU-s kontaktlåda³ som ett exempel på ett bra hjälpmedel att hitta en kontaktyta. Man menar även att det behövs en uppsökande verksamhet på Internet som inte skriker myndighet.

”Vi hade ju jättestora planer på att göra det tidigare [Internetsida] och vi var långt framme, men så fick vi nej från Malmö stad, att vi är utanför malmö.se [...] Och vi hade firma och grejer som skulle hjälpa oss, allting var klart men vi fick ju liksom inget klartecken.”

³ RFSU – Riksförbundet för sexuell upplysning har på sin hemsida <http://rfsu.se/> ett forum där unga kan ställa frågor kring sex och samlevnad.

Återigen påpekas dialogen med brukarna som måste influera allt arbete. För att kunna ha ett brukarperspektiv behövs ständig input. Bland annat talas det om problematiken som uppstår i och med att lagen ser likadan ut kring prostitution och trafficking. Man menar att trafficking handlar mycket om offer men att prostitution inte behöver göra det. Detta gör att många inte kan relatera till den rådande bilden eftersom man inte ser sig själv i den gruppen. Man menar att det är viktigt att särskilja metoder och åtgärder.

”Man resonerar och skriver kring ’du som är offer för nätprostitutionen’ vilket blir svårt att förhålla sig till för oss som skall jobba med individerna. [...] Det är många glapp i den här världen, många tyckare och många tänkare.”

”Traditionellt sett... socialt arbete i Sverige är ju ett väldigt mycket ovanifrånperspektiv.”

Göteborg

Man menar att det viktigaste är att komma ifrån den polariserade debatten med förenklade definitioner. Man måste även hitta ett sätt att tala om prostitution som inte är stigmatiserande och hitta ett sätt att tala om och bemöta sexsäljare utan att offergöra dem.

”Det jag ser som extremt viktigt är att man har en vidare definition av prostitution också, att man tar in andra begrepp, t.ex. byte av sexuella tjänster. Prostitutionsbegreppet är extremt laddat med myter, fördomar och de här stereotypa bilderna av sexsäljare och sexsäljandet.”

”... jag tror att det viktigt att sätta prostitution i ett större sammanhang, att man inte ser på det som något slags marginaliserat fenomen som existerar i utkanten av samhället utan att man talar om det som en del i en könsmaktsordning där man har prostitution, pornografi och man har sexuellt våld som något slags kontinuum...”

En av de intervjuade menar att det också är viktigt att uppmärksamma de rasistiska strukturerna som finns inom prostitution men utan att tappa individperspektivet. I övrigt efterlyser man andra sätt att arbeta förebyggande på, samt möjlighet att omsätta de insikter som redan finns till praktiskt arbete. Detta innebär bland annat att socialarbetare som möter riskutsatta grupper måste arbeta med dessa frågor. Man måste våga tala om sexualitet, intimitet och gränssättning både inom socialt arbete och på exempelvis skolor. Även språket tas upp som en betydande faktor, exempelvis menas att det kanske inte är så lockande att söka hjälp hos några som kallar sig ”Prostitutionsgruppen”.

”Man måste problematisera de här begreppen för att nå ut till flera personer för det finns också väldigt många som säljer sex och om man kollar på deras situation utifrån så är det uppenbart att det är det de gör. Men för de själva skulle aldrig kalla sig själva för prostituerade eller sexsäljare. Men de är fortfarande, de befinner sig fortfarande i ett sammanhang där de är väldigt utsatta och där de ofta far väldigt illa. Då måste man hitta ett sätt att tala till dem så att de känner att de vet vart de kan vända sig ifall de behöver hjälp”.

7:2 Aktörerna

Andrea – Andrea är en tjej som är född i Sverige men har föräldrar som är födda i ett annat land. Hon beskriver sina föräldrar som strikta i frågor om sex och pojkvänner vilket medförde att hon levde ett ”dubbelliv” inför dem. Då Andrea under tonåren utforskade sin sexualitet kom hon fram till att hon attraheras av både killar och tjejer. Sina vänner beskriver hon som personer som utmanade normen i fråga om klädstil och sexualitet. Hon var 15 år när hon för första gången hade sex och berättar att hon då såg på sex som någonting pinsamt, läskigt och pirrigt. Efter sexualdebuten hade Andrea flera

pojke- och flickvänner och hon talar om dessa som mycket positiva erfarenheter. Andrea beskriver sig själv som att hon alltid varit en ganska blyg och ordentlig tjej, lärarnas favorit och hon sågs som "den duktiga flickan", en roll som hon trivdes i. Hon berättar att hon uppfostrades till att tänka fritt och att vara självständig. Andrea menar att hon alltid har ogillat när andra försöker bestämma saker åt henne. Idag är Andrea singel, student och som hon själv uttrycker det "förmodligen den absolut sista personen folk skulle ta för eskort". Hon berättar att hon är en övertygad feminist och väldigt sexualliberal, dessutom påpekar hon att hon aldrig har testat droger eller ägnat sig åt andra destruktiva beteenden. Andrea har sålt sexuella tjänster i drygt ett år.

Camilla – Camilla kommer från en medelklassbakgrund med föräldrar som levt ihop under hela hennes uppväxt. Hon beskriver att hon under skoltiden blev mobbad och utfrusen, hon hade få vänner. Detta, menar Camilla, har bidragit till en dålig självkänsla och social fobi, någonting som hon har varit tvungen att arbeta mycket med. Camilla var 19 år första gången hon hade sex, vilket var med hennes första pojkvän. Idag är hon student och singel. Camilla har sålt sexuella tjänster i ca ett år.

Daniella – Daniella berättar mycket om sina föräldrars relation som hon menar har påverkat hennes egen syn på kärlek och relationer. Föräldrarnas relation präglades av bråk och otrohet och de flyttade isär och ihop flera gånger. Däremot, påpekar hon, var det aldrig något våld inblandat. Daniella beskriver att hon har svårt att hålla ett förhållande samt att släppa in någon på riktigt. Hennes egna förhållanden har präglats av svartsjuka och bråk. Daniella menar att hon varit intresserad av sex från en mycket tidig ålder. När hon var 14 år försökte hon bli av med oskulden flera gånger men var 17 år när hon för första gången genomförde ett samlag med en kille som strax efter detta lämnade henne. Efter detta, menar hon, har hon inte haft några problem med att ha sex med killar utan att känna något speciellt för dem. Daniella beskriver det som att hon fick lite halvtaskigt rykte ett tag. Idag studerar Daniella, är singel och har sålt sexuella tjänster i ett par månader.

Elin – Elin är uppväxt i en storstad. Hon berättar att hennes föräldrar separerade när hon var ett barn samt att hon på grund av missbruk i familjen placerades i ett familjehem där hon trivdes bra. För ett par år sedan förlorade Elin någon som stod henne nära. Hon var 15 år första gången hon hade sex, vilket var med en pojkvän. Elin berättar att hon idag har bra kontakt med både familj och vänner. Hon är singel och förvärvsarbetar. Elin har sålt sexuella tjänster i perioder under ca fyra år.

Felicia – Felicia är till stor del uppväxt i en mellanstor stad. Hon är enda barnet och berättar att hennes föräldrar har separerat. Hon beskriver sin uppväxt som rotlös då hon flyttat mycket och att kontakten med föräldrarna varit bristfällig. Felicia berättar om en barndom fylld av vänner, husdjur, resor och ekonomisk trygghet. Hon var 13 år första gången hon hade sex, vilket var med en långvarig pojkvän. Felicia tror att hon av andra ses som en ung, söt, godtrogen och lite flummig person med kort stubin. Självt, uttrycker hon, skulle hon vilja ge ett intryck av att vara lite mera erfaren, kunnig och godhjärtad. Idag är Felicia egenföretagare och lever i en samborelation med en man som inte känner till hennes transaktionella relationer. Felicia har sålt sexuella tjänster i ca åtta år.

Övriga – Många av de kontakter vi haft har inte lett fram till färdiga intervjuer. Bland dessa kontakter har några teman trätt fram, varför vi väljer att nämna dem här. Det har upprepade gånger hänt att tjejer dragit sig ur efter att ha visat intresse för att medverka då de varit oroliga för att deras identitet skall röjas, att någon skall känna igen dem, antingen vi då det handlat om avbokning av ett möte, eller någon som läser denna uppsats. Vi har även stött på många röster som varit skeptiska till syftet

med denna studie. Är vi ute efter att offergöra? Kommer vi redigera materialet så det passar med våra förväntningar? Misstänksamheten mot våra avsikter har varit väldigt tydlig.

7:2:1 Konstruktioner av självbilden i relation till att sälja sexuella tjänster

Man ser det som ett jobb, dock inte som vilket jobb som helst. För att kunna sälja sexuella tjänster, menar man, krävs vissa specifika egenskaper och livserfarenhet. Just på grund av detta uttrycker de flesta att de inte vill rekommendera arbetet till andra, att detta är ett val som man måste ta på egen hand.

"Jag tror att sälja sex är som vilket krävande jobb som helst för det är inte alltid lätt men det finns det andra yrken som inte är heller, vissa passar bättre för det än andra och den synen har jag alltid haft, innan jag själv började sälja sex." – Elin

"Jag skulle inte rekommendera detta öppet, men är man säker på vad man vill o hur man fungerar så kan man absolut testa. Jag tycker det är viktigt att ha någon som finns där för en som stöd o hjälp, dumt att göra det helt ensam..." – Daniella

"Vissa passar detta yrket bättre än andra men jag har svårt att tro att jag skulle rekommendera mina vänner att börja som eskort lika lite som jag hade rekommenderat nån att bli personlig assistent. Val av yrke väljer man bäst själv!" – Elin

"Man måste ha viss livserfarenhet och göra det av rätt anledning! Yrket är karaktärsspecifikt och kräver en viss intuition och ett prekognitivt förhållningssätt till sitt arbete." – Felicia

"Det ska vara något roligt och spännande och du ska definitivt inte ha psykiska problem med sexualitet, som att du blivit utnyttjad och dylikt. Om du är en 'sund' person som har en förmåga att hantera normbrytande beteenden, ja varför skulle jag då inte rekommendera dig till det här?" – Andrea

"Att sälja sexuella tjänster passar långt ifrån alla och jag tycker att man ska komma fram till beslutet på egen hand." – Camilla

"Det finns dom som pressas in i detta o det är väldigt olyckligt. Jag tycker det är fruktansvärt med trafficking o sådant... jag tycker heller inte att man bör testa detta om man är under 18, helst inte under 20... man bör ha ålder o livserfarenhet för att veta vilka gränser man har osv..." – Daniella

För att kunna hantera det man gör sätter man upp gränser. Det kan handla om gränser mellan sitt privata- och sitt yrkesjag eller regler man sätter upp kring det transaktionella mötet.

"Det viktiga är att jag inte tar med mig hemmet till jobbet eller jobbet hem." – Felicia

"Några av mina återkommande stamkunder har blivit personliga vänner och i andra fall är relationen mer rent sexuell när vi ses. Jag försöker balansera mellan att dels hålla på min integritet och mina gränser och dels vara empatisk och engagerad." – Camilla

"Jag känner ingen skuld över att jag gör detta o ingen skam heller. Det är jag som har kontrollen hela tiden. Jag har ju valt att inte kyssa mina kunder för jag anser att det är för personligt o intimt o jag vill spara detta för någon jag tycker om. Om någon skulle gå över den gränsen, då skulle jag nog bli lite chockad o skakad o känna mig äcklad." – Daniella

"Gränser är till för att tänjas så länge man är nyfiken. Men man ska ha stor respekt och tydlig göra klart vad man ställer upp på och tillåter." – Felicia

Gränser handlar även om de normer som finns i samhället och relationer som sätter upp regler för hur man skall bete sig. De intervjuade talar mycket om hur de inte vill bli inpassade i en mall där man blir begränsad av förväntningar. Ett par av respondenterna talar även om ett tidigt gränsöverskridande beteende.

"Jag har alltid velat tänja på gränser och ser upp till folk som lever livet fullt ut utan att tänka på hur dom blir uppfattade av folk runt omkring sig, Jag är en rätt impulsiv person och gör det som faller mig in och inte alltid det som förväntas av mig." – Elin

"Jag har alltid känt mig bekväm bland människor som vågar leva ut sina tankar och fantasier utan att ägna sig åt självzensurering. Jag omger mig enbart med människor som har sunda värderingar och som är öppna inför normbrytande beteenden. Människor som inte försöker pracka på mig sina definitioner av vad som är ' normalt'." – Andrea

"I och med att jag umgicks med människor som utmanade den normen beredde jag nog vägen för fler normbrytande företeelser i mitt liv." – Andrea

"Det var nog ett par år sedan jag började fundera på hur det skulle vara att ta betalt för att ha sex med någon o började kika runt på nätet, registrerade mig på Knullkontakt.se o fick något erbjudande över den sidan faktiskt. Men det blev aldrig av, vågade inte..." – Daniella

"Om man ska se när jag första gången utövade byteshandel mot sexuella tjänster t.ex. ge mig din leksak mot en puss kan man ju ta sig tillbaka till den tiden då jag gick på dagis, eller när jag va 16 år och bytte en taxiresa + 1500: - mot en avsugning en partykväll. Med mer organiserad verksamhet debuterade jag runt 17 år." – Felicia

"Jag är dock väldigt noga än idag med att enbart ha sex med män som jag skulle haft sex med 'gratis'. Jag tror att om du har sex med en människa enbart för pengarnas skull så tallar du på din själ. Jag blev tänd på idén av att göra något lite tabu och förstås normbrytande." – Andrea

"Att gå över en gräns/ett tabu som inte är sanktionerat av samhället kräver mycket mer i kunskap och mognad av en människa än något mer accepterat ifall man inte ska råka illa ut." – Camilla

Att sälja sexuella tjänster förknippas ofta med svårigheter under uppväxten som exempelvis sexuella övergrepp, omsorgsbrist och psykisk ohälsa. Hur bakomliggande faktorer relaterar till den egna försäljningen av sexuella tjänster samt hur de transaktionella relationerna påverkar deras mentala välmående resonerar några av aktörerna kring.

"... jag har ju förstås som alla andra uppehållit mig vid tanken att alla prostituerade måste ha blivit sexuellt utnyttjade, att de är drogmissbrukare eller för den delen sexmissbrukare. Ett tag undrade jag vad som var fel på mig eftersom jag var prostituerad, jag tyckte om det och jag hade INTE blivit sexuellt utnyttjad, varit missbrukare eller på annat sätt varit destruktiv ... jag var övertygad om att det var något psykologiskt fel på mig. Ett tag började jag nästan undra ifall något hade hänt i mitt liv som jag förträngt, eftersom det är en så pass ovanlig sak, att vara öppen inför prostitution." – Andrea

"Jag tar en risk då jag gör detta, det vet jag... men jag har en himla tur att jag har min manliga vän som alltid är i närheten då jag jobbar... men sedan tar jag ju en risk då det gäller mitt psykiska välmående också! Jag går just nu på antidepressiva medel o har gjort det i drygt ett år efter att ha lidit av depressioner sedan 16 års ålder... men detta har inte påverkat mig ännu så, men om jag märker att det gör det så kommer jag göra något åt det." – Daniella

”Första gången jag sålde sex var för att komma ur en ekonomisk knipa och därför var jag inte speciellt selektiv med vilka män jag träffade vilket då gjorde att jag inte mådde speciellt bra och så fort jag hade fått koll på ekonomin slutade jag att sälja sex... jag kände mig som ett offer, männen såg mig som ett offer och jag är glad för att jag slutade i tid innan jag mådde sämre än vad jag redan gjorde.” – Elin

Stigmatiseringen kring den transaktionella relationen och de personer som ingår i den är mycket framträdande. Detta är någonting man som sexsäljare måste förhålla sig till, vilket bland annat aktualiserar resonemang kring skam och skuld. Flera poängterar att försäljning av sexuella tjänster inte är någonting de skäms över men att de trots detta väljer att tala tyst om det. Det uttrycks även tydligt att försäljning av sexuella tjänster handlar om någonting man *gör*, inte någonting man *är*.

”Jag har alltid varit en person som inte skäms för mitt agerande. Ibland kan jag dock få skuld känslor för att jag borde ha skuld känslor men inte kan känna att det är mitt fel eller att jag gjort fel.” – Felicia

”När jag sedan blev eskort så var jag tvungen att börja analysera mig själv i relation till den mediala bilden av prostitutionsoffret kontra den lyckliga horan. Jag kom fram till att jag faktiskt inte behövde välja tillhörighet i dessa två kategorier. Jag är nämligen en helt vanlig tjej med lite annorlunda syn på saker och ting. Jag är inte lyckligare än alla andra och jag är inte ett offer.” – Andrea

”Jag hade funderat på det länge och kommit fram till att det var något som jag mycket väl kunde göra ifall det är en affärsuppörelse som är frivillig ifrån bägge håll. Men jag undrade lite över hur det var i verkligheten och vad som kanske var överdriven skönmålning ifrån debattörer och vad som inte var det.” – Camilla

”Det jag gör stör ingen annan och jag kan inte se något fel i att sälja sex så länge ingen är tvingad till det?” – Felicia

”Jag känner absolut ingen skam eller skuld för vad jag har valt att livnära mig på eftersom jag varken gör nått olagligt eller skadar någon.” – Elin

”Jag skäms inte och tycker inte att jag gör något oetiskt som skadar någon annan, men jag håller tyst eftersom människor helt enkelt inte skulle förstå och genast skulle börja tillskriva mig en massa negativa egenskaper.” – Camilla

”... en fest för ca 6 år sedan. Min väninna berättade lite tyst att den här kvinnan var lyxeskort, samt att det fanns flera kvinnor där som liksom värdinnan var lyxeskorter. Jag vart mest fascinerad och tyckte det var ett intressant ’yrkesval’ i livet. Värdinnan och de övriga kvinnorna där motsvarade knappast den gängse uppfattningen man haft kring prostituerade.” – Andrea

”Nu är det väldigt få i min umgängeskrets som vet vad jag sysslar med [...] Hur jag får mina räkningar betalda har inget med vem jag är för person... jag får ofta höra att jag är en självständig, stark och väldigt driftig människa med hög moral och det försöker jag leva upp till för så vill jag uppfattas av min omgivning.” – Elin

”Ingen förutom mina kunder vet om att jag säljer sex och jag tror inte att någon annan skulle kunna föreställa sig det. Jag bryr mig inte så mycket om de allmänna uppfattningarna om sexsäljare, att vara sexsäljare är ingen stor bit av mitt jag.” – Camilla

"Jag ser mig knappast som ett offer och tycker inte att ordet prostituerad gör mig rättvisa. Dock är det ju enbart ett namn, liksom hora eller luder. Det betyder egentligen samma sak men vissa av orden är förnedrande medans andra ger kvinnan kanske lite mer känsla av kontroll. Jag använder ordet prostituerad ganska ofta, men föredrar eskort. Det kanske anses vara löjligt att skilja på orden sådär, men jag tror det är viktigt för oss kvinnor som är måna om att folk ska förstå att vi inte passar in i den mediala bilden av prostituerade." – Andrea

"Jag har många vänner o alla vet om att jag är väldigt experimentell av mig då det gäller sex o att jag har svårt att vara trogen. Jag ha haft turen att hitta folk som inte dömer mig efter vad jag gör, men detta kommer jag aldrig att tala om för dom..." – Daniella

"Jag har märkt att folk har lättare för att prata om att dom har köpt/sålt sex än tidigare... Förr var det tabu som kille att köpa sex för då tyckte folk genast att han var misslyckad som inte kunde skaffa sig det på t.ex. krogen, tjejer som sålt sex såg folk som sexuellt utnyttjade offer med narkotikamissbruk som måste finansieras... Numera tycker jag att folk i mina umgängeskretsar inte har fullt så mycket fördomar om sexköpare/sexsäljare." – Elin

I intervjuerna aktualiseras relationen mellan sex och kärlek som ett tema. De intervjuade talar om hur de ser på sexuella relationer och känslor i förhållande till sitt yrkesval, men även privat.

"Jag präglas numera inte av dåligt självförtroende som många kvinnor har, utan jag trivs mycket bra i min kropp trots att den är några storlekar större än normalt. Det gjorde att jag kunde ta för mig sexuellt, så innan jag arbetade som eskort kunde jag faktiskt träffa män från nätet för att ha okomplicerat sex med. Jag sätter inga större värderingar i det utöver att det är två människor som har en skön stund. Den här öppna synen inför sex gjorde nog att jag kunde ta steget till eskort utan att överanalysera det hela eller må dåligt." – Andrea

"Jag vet att min syn på män o sex för den delen kan ändras drastiskt i o med mitt 'karriärval', men med tanke på att jag inte haft en särskilt positiv syn på män förr så gör det inte så mycket..." – Daniella

"... började arbeta som eskort för cirka ett år sedan. Innan dess hade jag dock varit älskarinna till en gift man som hade mycket gott ställt, där jag fick en hel del presenter osv. Jag anser att det inte är så stor skillnad från prostitution." – Andrea

"Personer som har en syn på att kärlek & sex hör ihop som ett moment och har svårt för att låta personer njuta av ens kropp passar säkert bättre inom en annan yrkesgrupp. Man ska aldrig sälja sina tjänster för pengar utan för lust och nyfikenhet!" – Felicia

"Mina kunder jag har som eskort är som vilka ragg från krogen som helst, det är enbart sex, lite njutning för stunden. Jag tror faktiskt att det är lättare att kunna hantera prostitution som företeelse idag med tanke på alla öppna kk-relationer, där man inte problematiserar sex. Sex är helt enkelt bara sex." – Andrea

"Ju äldre jag blivit, så har jag haft en vilja att experimentera mer inom sex o jag har haft sex med killar jag hatat, som varit tillsammans med kompisar... killar jag absolut inte känner o inte ens sett då de haft sex med mig... men mina fantasier bara fortsätter..." – Daniella

"Livslånga äktenskap tror jag är ett vackert och romantiskt ideal, men jag tror det är orealistiskt. Det kanske förklarar varför jag kan träffa gifta män utan att känna någon skuld, jag ser det inte direkt som ett tabu utan otrohet är egentligen enbart en naturlig del i människans sexualitet när

hon förnekar sin 'natur'. Jag tror inte det är meningen att vi ska hålla oss till en partner helt enkelt.” – Andrea

Ett annat tydligt tema som framkommer i intervjuerna är pengar. Den transaktionella sexualiteten innebär att ett utbyte sker, vilket vanligtvis är sex mot pengar. Hur man förhåller sig till den ekonomiska transaktionen varierar.

”För att kunna göra det här måste du ha en stark självkänsla och självförtroende, du måste kunna njuta av sex och genuint vilja ha sex med främmande män. Så fort du gör det här enbart för pengar så tallar du på din egen själ.” – Andrea

”Det är många som gör detta, som tycker om sex o väljer detta självmant o tjänar stora pengar o kan leva ett väldigt bra liv ekonomiskt. O jag planerar att bli en av dom.” – Daniella

”Jag hade en ekonomisk kris innan jag började sälja sex.” – Camilla

”Jag studerar o behöver dryga ut kassan lite o för ca två månader sen gjorde jag slag i saken o la ut en annons.” – Daniella

”Jag är väldigt noga med att mina vanliga arbeten, vänner och familj alltid går före allt annat och eftersom jag inte är i behov av pengarna jag tjänar utan det bara är en bonus så jobbar jag bara som eskort när det passar mig och jag inte har nått annat att göra.” – Elin

”Det här är knappast något du ska göra en längre period, jag tror att om man förlitar sig på detta för sin inkomst skull så tror jag det finns en risk för att sex blir blasé, vilket jag vill undvika.” – Andrea

Då försäljning av sexuella tjänster inte är någonting man talar om med personer i sitt privata nätverk kan relationer till sexsäljare och andra inom branschen fungera som en ventil där man kan prata om sina upplevelser och ge varandra råd och tips.

”En del sexarbetare har jag fått jätte bra relation till, de vet vad jag heter i verkliga livet, vad jag gör, vart jag bor osv. Vi brukar fika minst en gång i veckan. En tjej som jag träffar kunder tillsammans med är jätte nära 'eskortvän' och vi trivs bra och har trevligt och roligt ihop. Via nätet och olika forum får man många vänner som oxå är eskorter men dessa träffar man ju inte över fika o så men man växlar några ord varje afton på msn.” – Felicia

”Andra eskorter har jag en viss kontakt med via nätet där vi kan bolla idéer, varna varandra om otrevliga/farliga kunder eller bara umgås helt allmänt men jag känner kanske lite att bara för att jag och en annan eskort har valt samma sysselsättning betyder ju inte att vi har nått gemensamt privat så jag har ju ingen nära vän som jobbar med samma sak som jag... Nån av mina kunder hade jag inte heller umgåtts med privat.” – Elin

”Jag känner inga andra sexsäljare personligen och det verkar vara varierande vilka slags människor det är och ev. hjälpbehov kan tänkas variera.” – Camilla

”Som tur var tog en kille som jag träffat över Knullkontakt kontakt med mig o sa att jag borde vara försiktigare o att han kunde ge mig råd osv... så han kom till mig o vi pratade o det visade sig att han haft erfarenheter av denna bransch sedan förut o han har ett flertal tjejkompisar som hållit o fortfarande håller på med detta... så han gav mig en massa råd o hjälpte mig med en ny annons o prissättning. Sedan har han hjälpt mig med skjuts till mina kunder, knäppt bilder o fortsatt att ge bra o användbara råd.” – Daniella

7:2:2 Tankar kring bemötande

Få av de vi pratat med uppger att de har erfarenhet av att möta yrkesverksamma inom socialt arbete. Den lilla erfarenhet som finns beskrivs som mindre positiv.

"Vid ett tillfälle träffade jag en grupp i Stockholm som ska hjälpa sexarbetare. Jag tog kontakt med dem själv. De tyckte de va ok att träffa mig fast jag va folkbokförd i en annan kommun. De va lite daltande i sitt beteende. De ömkande och fick skuldkänslorna bli större än va de va. Dock va de väldigt hjälpande för någon som kanske va i mer behov än jag. Tyvärr fanns det mycket fördomar kvar i deras bemötande. De frågade t.ex. använder du droger, använder du skydd, har du råkat ut för misshandel/yttre våld, arbetar du självständigt? Dessa frågor känns förslagda för en svensk sexarbetare, men fullt aktuella för trafficking-offer." – Felicia

"Jag har träffat kuratorer i mina tonår o även vintern -06 gav jag det en chans, men tycker inte att jag kan prata med dom o heller inte att jag har något att prata om..." – Daniella

De föreställningar som finns kring myndigheter och hjälpapparaten grundar sig i en misstänksamhet och man vill inte utsätta sig för risken att, i mötet, bli stigmatiserad.

"Jag ser inte fram emot ett möte med en professionell där jag kommer vara tvungen att hela tiden förklara mina val. Jag vet att jag inte kan överkomma deras förutfattade meningar, det spelar ingen roll vad jag säger – de kommer, liksom jag gjorde i början, försöka hitta en anledning till varför jag är så 'onormal'." – Andrea

"Jag behöver ingen hjälp av kuratorer eller soc-sekreterare... jag gör detta av fri vilja o för att jag tycker om sex o vill tjäna pengar." – Daniella

"Jag tror många prostituerade undviker att komma i kontakt med professionella eftersom deras 'medlidande' sipprar igenom och de blir omedelbart stämplade utifrån den professionelles referensramar. Jag vet att jag inte vill sätta mig framför en människa och berätta om mitt liv som eskort, just eftersom jag vet att det första de tänker på är att jag antingen blivit sexuellt utnyttjad eller att jag har andra skadliga försvarsmekanismer som gör att jag klarar av att vara eskort." – Andrea

"Om jag nu exempelvis skulle vilja gå i terapi så är det ju meningen att jag ska gå till min husläkare och be om remiss till en psykolog eller dylikt. Problemet är ju att om mitt 'problem' skulle vara att jag är prostituerad, så skulle jag knappast vilja berätta det för min husläkare - som jag kommer träffa resten av mitt liv om jag bor kvar här. Jag menar, han lär ju anteckna det i journalen, där alla kan komma åt den informationen [...] Det blir ett lustigt moment 22, vill jag ha hjälp måste jag ljuga för personen som ska ge mig remiss för att få hjälp. Men jag kommer med största sannolikhet inte få en remiss om jag inte berättar orsaken till mitt 'problem'. Som jag ser det är nog detta ett stort problem för de eskorter/prostituerade som vill ha terapeutisk hjälp: de vill inte gå till det stigmatiserade socialtjänsten, de kan inte gå genom sin husläkare för att få remiss - så vad kvarstår då? Jo, privat psykvård, som kostar en hel del tyvärr. Tänk om man försöker sluta som eskort men inte kan för att man är beroende av alla de pengar man får in, ska man då fortsätta vara eskort för att betala sin terapi? Ganska lustigt faktiskt." – Andrea

Misstron till myndighetspersoners förmåga till ett bra bemötande övergår i resonemang kring hur man skulle vilja bli bemött. Man lägger fram önskemål kring och tips på hur en eventuell hjälp skall utformas.

”Först och främst skulle jag vilja ha någon som lyssnar, inte dömer på förhand och som visar respekt. Är personen dessutom kunnig och insatt så är det ett plus.” – Camilla

”Jag har aldrig behövt söka hjälp med nått än så länge och hoppas att jag slipper men om jag hade behövt det så självklart att jag hade velat bli korrekt bemött och med respekt för vem jag är och vad jag gör.” – Elin

”Det finns en Sesam-mottagning, alltså där man testar sig mot könssjukdomar, där jag vet att många eskorter går och dessutom är ärliga med vad de gör. Jag känner till fyra tjejer som gått dit och sagt vad de jobbar med utan att personalen kommer med moraliserande frågor, mottagningen på Sveavägen är specifikt känd för att eskorter ska kunna berätta vad de sysslar med utan att dömas. Det är professionell personal som sätter dina behov i fokus och som flera eskorter litar på. Många tjejer har uttryckt ett behov av att kunna gå till en sådan mottagning som INTE är inriktad på enbart prostituerade, det finns nämligen sådana också - men då uppstår ju samma problem som jag nämnde innan, att någon kan känna igen dem om de går dit.” – Andrea

”Många tjejer vill ju livnära sig på detta och göra rätt för sig genom att betala skatt så dom kanske behöver info om hur dom ska gå till väga, vissa kanske behöver få reda på var man kan få sjukvård, t.ex. testa sig för könssjukdomar regelbundet eller vissa kanske behöver bara prata av sig antingen i grupp med folk som har samma sysselsättning eller enskilda samtal.” – Elin

”Jag tror många gånger skulle ’nybörjare’ behöva mer nyttig info om t.ex. hur man ska kunna arbeta så professionellt som möjligt, vilka priser man ska ha, t.ex. tips om att ha pepparspray. Många gånger vore förebyggande och information i förväg mer nyttig än att bara låta unga nybörjare lära sig av sina misstag och sedan rehabiliteras tillbaka till ett svenskt samhälle med anpassade normer.” – Felicia

7:2:3 Tankar kring andras bilder av personer som säljer sexuella tjänster

I samhället florerar många bilder av personer som säljer sexuella tjänster. Dessa bilder uppfattas av de intervjuade som generaliserande, polariserade och stigmatiserande.

”Jag kan bli genuint förbannad när folk uttalar sig om kvinnor som säljer sexuella tjänster, där vi alla generaliseras. [...] Det har blivit en slags polarisering mellan prostituerade och eskorter – där prostituerade är offer och eskorter är kvinnor som mår bra och valt det livet själva. Jag tror att de professionella enbart kommer i kontakt med de så kallade prostituerade – varpå den gängse bilden av en kvinna som säljer sexuella tjänster blir ’offret’.” – Andrea

”I verkligheten så är mycket lite svart eller vitt. Åt andra sidan så hör det till media att generalisera om det mesta, även om det kanske är extra påtagligt när det gäller ex. prostitution.” – Camilla

Man uttrycker att bland de bilder som idag målas upp kring den transaktionella sexualiteten så framkommer inte den fria viljan. Det menas att diskussionerna är enformiga och inte ger en rättvis bild då man själv förhåller sig till sexsäljandet utifrån det egna valet.

”Jag tycker det är rätt viktigt på sätt o vis att människor vet att det finns dom som väljer detta av fri vilja. Sen skulle det väl göra det lite säkrare om det var lagligt... men då skulle man bli tvungen o skatta på ens pengar o vi skulle tjäna mindre pengar... men samtidigt skulle man inte behöva dölja ens inkomst osv..” – Daniella

”Jag tror diskussionen i media blir väldigt ensidig. Man fokuserar till största delen på den negativa offeraspekten. Vilket på sätt och vis inte är helt fel, jag tror att majoriteten av kvinnor som säljer

sex kanske är offer under vissa omständigheter. Jag tror inte det är så många kvinnor här i världen som har den lyxen att de kan ta ett aktivt och frivilligt val att göra detta, samt njuta av det.” – Andrea

”Oftast i media framgår det ju inte tydligt att flera av oss som säljer sex faktiskt gör det frivilligt, vi trivs med vad vi gör och tar egna beslut och väljer själva. Det är beklagligt att vissa prostituerade inte mår bra och ännu värre att folk säljer sex mot sin egna vilja men jag vågar nog påstå att många här i Sverige gör det av egen fri vilja och trivs med det dom gör!” – Elin

”Ordet hora är kopplat till oerhört mycket föreställningar om skam. [...] Eftersom företeelsen är förknippad med så många föreställningar så tror jag att det kommer att gå långsamt att förändra bilden.” – Camilla

”Jag vill inte att bilden ska förändras där alla prostituerade anses göra detta frivilligt, för det skulle vara att förringa alla kvinnors lidanden som tvingas in i det här pga. olika saker. Jag tycker den svenska lagstiftningen är unik, eftersom den i alla fall ’låtsas’ att den inte skuldbelägger de prostituerade. Det är viktigt att det finns ett skydd kvar för de kvinnor som blir utnyttjade eller som känner att det inte finns en annan utväg. Dock avskyr jag tanken på att staten ska bestämma vad som är okej att göra mellan två frivilliga vuxna människor. Om jag njuter av att ha sex med mina kunder, varför skulle jag inte få göra det?” – Andrea

8. Analys

8:1 Konstruktioner ur aktörsperspektiv

Genom stigmatisering förväntas man som individ uppfylla en rad attribut i relationen till att ingå i en grupp eller vara del av ett fenomen. Goffman (1971) beskriver den socialiseringsprocess som uppstår då en person börjar identifiera sig med gruppen eller fenomenet som att individen gör en *moralisk karriär*. Han skildrar problematiken i att positionera sig i förhållande till andra personer med samma stigma som särskilt intressant. Bland våra aktörer beskriver Andrea hur hon problematiserade de egenskaper som tillskrivs att sälja sexuella tjänster i relation till sig själv. Hon frågade sig upprepande gånger om det var något fel på henne och om det hade hänt henne något som hon förträngt. Att bära med sig inre stigma upplever även de personer som Jakobson (2008) intervjuat som något problematiskt.

Försäljning av sexuella tjänster beskrivs som någonting man *gör*, det handlar alltså inte om att man ser sig själv som prostituerad i bestämd form. Det är inte någonting man *är*, utan i första hand framställer aktörerna sig som studenter, vanliga tjejer, sexuella varelser och självständiga kvinnor. Samma tema framträder i Jakobsons (2008) studie, att sälja sexuella tjänster är en handling. Den transaktionella handlingen beskrivs både av våra och andras (Olsson, 2007; Jakobson, 2008; Laanemets, 2007 m fl.) informanter som ett medvetet val och oavsett om personen befinner sig i en utsatt situation eller inte så gör individen ett val utifrån det kontextuella sammanhanget. Pengar har alltid varit ett centralt tema då det talas om orsaker till försäljning av sexuella tjänster. Det kan handla om allt ifrån att försörja ett missbruk till lyxkonsumtion (Borg m fl., 1981). Pengarna, menar Olsson (2007) är en gemensam nämnare för alla de personer han intervjuat och även bland våra aktörer är faktorn pengar framträdande. Camilla beskriver att hon, innan hon bestämde sig för att börja sälja sexuella tjänster, befann sig i en ekonomisk kris, Daniella menar att hon som student behövde dryga ut kassan, Elin ser det som en extra bonus vid sidan om sitt vanliga arbete och Andrea

uttrycker en önskan om att tjäna pengar men menar att man inte bör förlita sig på sexsäljandet som enda inkomstkälla då detta kan göra sex blasé. Andrea menar även att totalt fokus på pengarna kan bidra till att man "tallar på sin själ". Även Felicia uttrycker att handlingen inte endast skall styras av ekonomiskt intresse. Precis som i tidigare forskning (Östergren, 2006; Jakobson, 2008) framträder även andra drivkrafter än pengar bakom valet att sälja sexuella tjänster. Daniella påpekar att det är hon som har kontroll. Om man överblickar hennes historia kan man se det som att hon i den transaktionella relationen skapar sig *makten* att bestämma och definiera ramarna för mötet. Genom att vara den som bestämmer skapas alltså känslan av kontroll och handlingen kan på så sätt ses som en empowermentstrategi. I Camillas och Elins berättelser är det snarare *bekräftelsen* än makten som är framträdande. För Camilla, som berättar om en uppväxt präglad av ensamhet, kan den transaktionella relationen tolkas som en kontext där hon blir sedd och till och med efterfrågad. För Elin kan man se det som att bekräftelsen fyller liknande behov då hon berättar om flera förluster. Även här kan handling kopplas till att uppfylla ett syfte utifrån ett empowermentperspektiv.

Det transaktionella mötet, menar Andrea, är endast ett möte där två personer har en skön stund tillsammans och hon uttrycker en syn på det livslånga äktenskapet som ett vackert men realistiskt ideal. Andrea är inte ensam om att särskilja den sexuella relationen från kärleksrelationen utan även Felicia menar att man måste kunna skilja på kärlek och sex, detta för att passa in i rollen som sexsäljare. Andrea och Felicia har en positiv syn på det sexuella mötet men ställer sig skeptiska till konstruktionen av *den rena kärleken*. Även Daniella ställer sig skeptisk till denna konstruktion men utifrån hennes berättelse upplever vi att hon har en mer ambivalent inställning till det sexuella mötet. Daniella uttrycker tydligt att hennes föräldrars relation påverkat hennes egen syn på relationer. Relaterat till detta är det även anmärkningsvärt att hon är en av tre aktörer vars föräldrar separerat någon gång under deras uppväxt.

Andreas berättelse är präglad av normöverskridande beteende, vilket även Felicias berättelse har drag av. Man kan se det som att de genom den transaktionella handlingen går emot ytterligare en norm, och ser man det på detta sätt blir den stigmatisering som är förknippad med försäljning av sexuella tjänster nödvändig för att handlingen skall tjäna sitt syfte. Flera av aktörerna resonerar kring samhällets sätt att kategorisera människor. Utifrån vilken mall du placeras i förväntas du uppträda på ett visst sätt och genom att bryta gränser söker man sig bort från låsta roller. Att sälja sexuella tjänster är idag ett av de starkaste normbrott man kan göra utan att utföra en brottslig handling. Paradoxalt nog för den transaktionella sexualiteten med sig en mängd olika förväntningar på personen som verkar stigmatiserade. Genom sitt normbrytande tilldelas man ett *horstigma*.

Samtliga respondenter menar att försäljningen av sexuella tjänster inte passar vem som helst, det krävs en viss mognad, självinsikt samt självförtroende. Både de personer som Olsson (2007) och Östergren (2006) intervjuat uttrycker sig liknande och en av Östergrens informanter menar att det är viktigt att ventileras då det är ett jobb som kan påverka känslomässigt. Andrea påpekar att det krävs att man genuint skall kunna njuta av sex samt att man inte får ha psykiska problem med sexualiteten. Camilla, Felicia och Daniella talar om gränssättning på olika sätt. För Camilla handlar gränssättning främst om en förmåga att skilja mellan att vara personlig och privat vilket även Felicia berör då hon nämner vikten av att inte ta med sig jobbet hem. Daniella talar om gränser kring beröring. Att sätta upp gränser kring beröring är något som Östergren (2006) stött på bland sina informanter och hon menar att detta kan vara ett sätt att skydda sig och försöka behålla en viss integritet. Genom att koppla vissa positiva attribut som kontroll, stolthet och makt till den stigmatiserade

prostitutionshandlingen så skapar man själv det som Askheim (2007) menar är centralt inom empowerment för att öka självkontroll och utveckla bättre självförtroende.

Bland Jakobsons (2008) informanter uttrycker många att gemenskapen med andra inom branschen är något mycket positivt som får dem att trivas med arbetet. Bland våra informanter är det främst Felicia och Andrea som beskriver att de tillhör ett nätverk med andra som säljer sexuella tjänster. Elin berättar att hon utbyter erfarenheter och tips med andra över nätet, men påpekar att bara för att man är i samma bransch behöver det inte betyda att gemenskapen går längre än så. Camilla berättar att hon inte har någon personlig kontakt med andra inom branschen och Daniellas enda kontakt är den manliga vän som hon berättar om. Samtliga aktörer, undantaget Elin, talar om att de har valt att inte berätta om sina transaktionella relationer för personer i sitt privata nätverk. Bland annat säger Camilla att trots att hon inte känner någon skam för det hon gör, är detta någonting hon inte kan berätta för sina vänner då hon inte vill riskera att tillskrivas negativa egenskaper. Goffman (1971) beskriver de ständiga val en person med "ett hemligt stigma" står inför som problematiska då hon eller han alltid måste spela teater, ljuga eller tvingas hålla tillbaka information. Även bland informanter i den tidigare forskningen (Östergren, 2006; Jakobson, 2008) uttrycks svårigheter kring det dubbelliv försäljning av sexuella tjänster för med sig. Goffman (1971) resonerar kring hur ambivalensen kan ta sig olika uttryck genom positioneringen gentemot den stigmatiserade gruppen. Bland annat kan man genom att "skikta" den egna gruppen ta avstånd från de stigmat man inte vill bli förknippad med. Felicia gör skillnad på sexsäljare och trafficking-offer och Andrea beskriver att hon föredrar att använda ordet eskort när hon pratar om sig själv och menar att ordet prostituerad inte gör henne rättvisa. Felicia och Andrea skulle förmodligen placera sig själva i toppen på den prostitutionspyramid som Borg m fl. (1981) beskriver. Samtliga av våra intervjuade uttrycker en önskan om en mer nyanserad bild av personer som säljer sexuella tjänster och man är avståndstagande mot de polariserade bilder som finns i samhället. Camilla säger att hon förstår att media måste generalisera, men att det är lite väl påtagligt när det gäller prostitution. Hon menar även att eftersom företeelsen är förknippad med så många föreställningar så kommer det förmodligen gå långsamt att förändra bilden av den som säljer sexuella tjänster. Man uttrycker sig överlag skeptiskt kring debatten och forskningen inom området.

De aktörer vi talat med uppger att de inte har någon större erfarenhet av kontakt med yrkesverksamma inom socialt arbete. Daniella berättar att hon i sina kontakter med kuratorer⁴ inte känt att hon haft någonting att prata om. Felicia uppger att hon tagit kontakt med prostitutionsgruppen i Stockholm men att bemötandet präglades av fördomar och förutfattade meningar vilket gjorde skuld känslorna starkare än de egentligen var. Inom den tidigare forskningen framkommer det att bemötandet från andra instanser än specialinriktade enheter upplevs som negativt (Hedin & Månsson, 1998). Även om våra respondenter inte har några större erfarenheter kring möte med diverse myndigheter så har de många tankar kring hur de vill att ett bra bemötande skall se ut. Camilla menar att den yrkesverksamma måste kunna lyssna och inte döma på förhand. Elin uttrycker att hon önskar bli bemött med respekt för den hon är och det hon gör. Andrea vill inte träffa någon vars medlidande sipprar igenom och därigenom stämplar henne. Hon vill inte heller behöva förklara sina val för någon som hon menar kommer försöka analysera henne utifrån förutfattade meningar. Ett bra bemötande enligt Andrea handlar om att sätta de personliga behoven

⁴ Dessa kontakter ägde rum långt innan Daniella började sälja sexuella tjänster.

i fokus och inte moralisera. Vad våra aktörer efterfrågar stämmer överens både med det som Røkenes och Hanssen (2007) sammanfattar som *relationskompetens* och mycket av det som anses vara centralt för att kunna arbeta utifrån ett empowermentperspektiv (Payne, 2002; m.fl.). Till följd av den skepticism och brist på tillit man känner gentemot myndigheter ser vi det som att man upplever en förlust i mötet. Att exempelvis gå till socialtjänsten innebär att man ger avkall på sina förmågor och därmed förlorar känslan av egenkontroll. Upplevelsen av mötet blir raka motsatsen till vad empowermentperspektivet förespråkar.

8:2 Konstruktioner ur yrkesverksammas perspektiv

Den bild som fanns under 1800-talet var att kvinnor hamnade i prostitution till följd av fattigdom eller önskan om en lyxigare tillvaro. De personliga orsakerna beskrevs handla om ekonomi och klasstillhörighet. Det var lättjefulla kvinnor som utmanade samhällsordningen eller fallna kvinnor som skulle räddas. Idag, 100 år senare, är bilden annorlunda. De yrkesverksamma från Göteborg och Malmö som vi har varit i kontakt med menar att det är av stor vikt att inte se på personer som säljer sexuella tjänster som en homogen grupp, då detta bidrar till stigmatisering och utanförskap. Man lägger idag stor fokus på individen och dennes personliga erfarenheter och egenskaper. Vad vi däremot sett är att olika utgångspunkter i resonemang påverkar hur man ser på, talar om och bemöter aktören.

Hur definierar man vad begreppet prostitution innefattar? Vad är en prostitutionshandling? I Malmö talas det om "transaktionell sexualitet" och handlingen beskrivs utifrån ekonomiska termer. Det handlar om ett utbyte där sexualiteten inte är i fokus. Man menar att det är svårt att avgränsa definitionen av begreppet. Även i Göteborg pratar man om svårigheterna med att avgränsa och definiera. Här placeras begreppet i ett strukturellt sammanhang och man menar att det måste förstås i relation till könsordningen.

Prostitution i relation till det sociala arbetet kan i stort definieras utifrån två olika perspektiv, antingen som någonting skadligt där målet blir att hjälpa personen ut ur sexhandeln, eller som ett individuellt val där målet blir att stötta samt trygga individens rättigheter som sexsäljare. Det första perspektivet beskrivs vara det som är framträdande i Sverige (Holmström & Skilbrei, 2008). En av våra informanter i Göteborg uttrycker tydligt att prostitution i sig är ett problem och att man inte endast skall arbeta med att hjälpa personer ut ur prostitution utan att man även måste arbeta förebyggande för att förhindra nyrekrytering. Behandlande och förebyggande arbete talas det även om i Malmö men då i termer av att stötta, "harmreduction" och att möta personen där denne befinner sig. Vad vi ser är att hur man talar i Göteborg till stor del kan kopplas till det perspektiv som är det framträdande i Sverige. Malmö har vi svårt att placera i någon av de två kategorierna då den neutralitet man har i sina uttryck snarare tyder på att de är mer flytande och att positionering är beroende av kontexten.

Brukarinflytande är någonting vi upplever som centralt för hur arbetet byggs upp i Malmö. Detta grundar sig i en bild av aktören som kompetent, "experten på sitt område". Det är utifrån personer med erfarenhet av att sälja sexuella tjänster och deras åsikter man till stor del formar verksamheten. Brukarinflytande bör vara dominerande om man vill utgå från ett empowermentperspektiv i sitt arbete. Synen på aktören är, utifrån detta perspektiv, att hon eller han skall vara en "styrande deltagare" och inte en "passiv konsument av tjänster". För att göra aktören delaktig i arbetet måste man alltså *lyssna* till dennes önskemål kring hjälpens utformning (Payne, 2002). Att våga lyssna

menar man både i Malmö och Göteborg är oerhört viktigt och man ser på sig själv som ett instrument i brukarens tjänst. Därefter upplever vi en skillnad i hur man som yrkesverksam beskriver relationen. Vi uppfattar det som att det i Göteborg fokuseras på de svårigheter som kan finnas i mötet med personer som säljer sexuella tjänster. Man uttrycker att man måste hitta ett sätt att bemöta individen utan att offergöra denne samt våga tala om sexualitet, intimitet och gränssättning inom det sociala arbetet. Vi upplever ett sökande kring hur man skall uttrycka sig. I Malmö beskrivs att en stor del av det respektfulla mötet handlar om att använda aktörens egna ord. Vidare uttrycker man att man inte skall "hymla" med vad det är personen gör. För att kunna bemöta individen på ett respektfullt sätt menar man att man måste ha gjort upp med sina egna normer och värderingar kring sexualitet. Med stöd av Carlander (2001), som beskriver att vi styrs från vårt inre och att våra förväntningar är förankrade i vår personlighet blir detta väsentligt för att kunna lägga privata tankar och känslor åt sidan och på så sätt undvika stigmatisering i bemötandet. Självinsikt är även en del av den *relationskompetens* Røkenes och Hanssen (2007) poängterar som viktig att utveckla som yrkesverksam inom socialt arbete. Andra delar menar de är empatisk förmåga, situationsförståelse och lyhördhet, faktorer som samtliga yrkesverksamma lyft fram i intervjuerna.

Både i Malmö och Göteborg växlar man mellan att tala utifrån ett *individperspektiv* och ett mer *övergripande, strukturellt perspektiv*. Med individperspektiv menas i Malmö att man skall bemöta varje individs sanning och ställa de individuella behoven i centrum. Att förstå brukarens värld som denne ser den skriver Røkenes och Hanssen (2007) är viktigt för att kunna utveckla en relation. I Malmö arbetar man hårt för att fokus skall läggas på handlingen, alltså vad personen *gör*. I praktiken innebär detta att arbetet inte skall begränsas av några givna ramar. Fokus ligger på den egna föränderligheten och möjliggör, i linje med ett empowermentperspektiv, brukarens inflytande i verksamhetens utformning. Individperspektivet influerar på så sätt även det strukturella arbetet. När det i Göteborg talas utifrån ett individperspektiv menar man att det inte finns några mallar för vilka personerna är och att det i mötet handlar om att möta en individ, inte en sexsäljare. Det är dock de strukturella aspekterna som ställs i fokus. Bland annat knyts prostitution som fenomen till könsmaktsordningen och man pratar väldigt mycket om de normaliseringsprocesser som föregår handlingen att sälja sexuella tjänster. Det perspektiv man har liknar i stort "*drifting into prostitution*" som är ett traditionellt sätt att problematisera kring ingångarna till prostitution (Hedin & Månsson, 1998). I Göteborg betonas att man fungerar som "spindel i nätet", både i det direkta arbetet med individen och genom mer strukturellt arbete, vilket innebär kunskaps- och attitydförändring.

Vi ser flera likheter i arbetssätt och attityder mellan Malmö och Göteborg, men samtidigt framträder många skillnader. Man jobbar i de båda storstadsregionerna med att förebygga nyrekrytering även om arbetssätten skiljer sig. Det finns en önskan om att nyansera samhällsdebatten och minska fördomar. Man talar om att arbeta relationsbefrämjande och att det är aktören som står i centrum. I Malmö utvecklas detta till att även omfatta den egna relationen till andra yrkesverksamma, forskare och myndigheter. Både i Göteborg och i Malmö beskriver man lagstiftningen⁵ som problematisk för relationsarbetet med aktören och man fokuserar på språkets positiva och negativa egenskaper som maktbärare. De skillnader som vi upplever som framträdande handlar bland annat om teoretiska utgångspunkter i arbetet. Vi upplever att de yrkesverksamma i Göteborg lutar sig mer mot ett klassiskt psykoanalytiskt tänk, medan de i Malmö har ett mer utpräglat empowermentperspektiv.

⁵ Se bilaga 3.

Tankar som kan kopplas till empowerment finns även i Göteborg men genomsyrar inte verksamheten på samma sätt. Vi upplever även att man i Göteborg har ett mer *målfokuserat* tänkande medan man i Malmö koncentrerar sig mer på *här och nu*. Utgångspunkterna påverkar på så sätt det praktiska arbetet.

8:3 Konstruktioner ur ett samhällsperspektiv

Den samhälleliga debatten kring prostitution idag ställer "den fria viljan" mot "den strukturella makten" (Holmström, 2008). Det handlar om en polarisering där nyansering ges lite utrymme. Genom historien har kvinnor som utför prostitutionshandlingar omgivits av tabun och man har kopplat vissa egenskaper till rollen som prostituerad (Jansdotter, 2007). Detta *horstigma* handlar om att individen tillskrivs karaktärsdrag och som Goffman (1971) menar stämplas personen av allmänhetens förutfattade meningar. Stigmatiseringen kan i sin tur leda till att den berörda individen känner sig ifrågasatt.

Östergren (2006) ser en koppling mellan synen på prostitution och den svenska sexualmoralen där kvinnans sexualitet är bunden till kärlek. Man kan se det som att prostitutionshandlingen där sex byts mot pengar blir en ytterlighet som ställs mot den rena kärleken. Om man ser på prostitution som ett samhällsproblem blir handlingen ett hot mot den moraliska rättfärdighet som Kulick menar är en del av den svenska självbilden (Östergren, 2006). Vanligtvis talas det om prostitution som en jämställdhetsfråga (Moustgaard, 2008; Holmström & Skilbrei, 2008) och även lagstiftningen har utformats utifrån detta synsätt. Talar man utifrån detta om prostitution som ett samhällsproblem ser man det som att både enskilda individer och samhället i stort tar skada. (Socialstyrelsen, 2008).

Hur man väljer att prata om prostitution som fenomen eller som individuell handling har en påverkan på de attityder och normer som präglar oss alla. Media, forskare, politiker, yrkesverksamma och andra är alla med och påverkar opinionens förhållningssätt till innebörden av "försäljning av sexuella tjänster" (Parbring, 2008). Även om det skrivs att de svenska diskurserna kring prostitution är under förändring (Moustgaard, 2008) så ser vi fortfarande en stark polarisering i debatten. Kanske finns det från båda håll en rädsla att nyansera sig då alla kämpar om att få ljus på sin övertygelse? Vi ser det som att polarisering föder polarisering och att båda sidor måste våga lyssna och vara öppna för varandras perspektiv, detta för att lösa upp de cementerade bilder som idag finns kring prostitution. För att åter anknyta till Goffmans (1971) tankar kring stigmatisering kan en mer nyanserad debatt leda till att stämplingsprocesserna inte marginaliserar individen i samma utsträckning som idag. Askheim (2007) menar att processer är skapta av människor och just därför går att förändra. Genom att förändra strukturer i debatten kan man alltså förändra hur stigmat ser ut. Det handlar om att ha ett empowermenttänk även utifrån ett samhällsperspektiv - att i det offentliga samtalet ge utrymme för ömsesidighet, fokusera på samspel och inte maktutövning samt att tydliggöra att man inte är ute efter att anklaga (Nilsson & Waldemarson, 2007).

8:4 Sammanfattande analys

Studerar samhället historiskt finner man att det alltid har funnits bilder som ansetts vara mindre eftersträvaransvärda, roller som fungerat som motpoler till samhällets rådande norm. Som Goffman (1971) uttrycker det handlar det om att inkludera eller exkludera individer i olika sammanhang. Den fallna kvinnan blir en ytterlighet i relation till den ärbara (Jansdotter, 2007) och kan på så sätt ses som ett hot mot samhällets normer, exempelvis *den rena kärleken*, och måste därför kontrolleras. Kontrollen har bland annat utförts genom reglementeringar och skapandet av stereotypa bilder med

problematiska inslag. Det finns en syn på dagens lagstiftning som förmedlare av att prostitution handlar om "mäns våld mot kvinnor" (Holmström & Skilbrei, 2008) och därmed medverkar till offergörandet av sexsäljare. Lagen, som även påverkar opinionens syn på försäljning av sexuella tjänster som fenomen är en del av den samhällssyn som många av de intervjuade beskriver som omyndigförklarande, objektifierande och stigmatiserande. Även de yrkesverksamma bekräftar att lagen kan vara problematisk då den står i vägen för ett relationsskapande. Samhällets bilder präglar aktörernas konstruktioner av självbilden och påverkar hur de positionerar sig gentemot den transaktionella handlingen samt de stereotyper som beskriver innerbördens av att vara någon som säljer sexuella tjänster. Bland annat skiktas man den egna gruppen för att särskilja sig från de med ett mer uppenbart stigma, och man talar om sig själv utifrån mer positivt laddade termer eller lägger positiva värderingar i ord som till exempel hora. Detta kan man se som empowermentstrategier för att hantera stigmatiseringen och den utsatthet som kommer med normbrytandet.

Det är stor skillnad på att uttrycka att prostitution *kan* vara ett problem och att prostitution *är* ett problem. Det är stor skillnad på att *göra* och att *vara*. Genom språket, det sätt man uttrycker sig på, bara genom en sådan enkel sak som att använda bestämd eller obestämd form kan man cementera eller tillåta ett fenomenets förändringskapacitet. Genom språket gör och upprätthåller vi de bilder som finns i samhället. Vi kan reducera personer att passa in i mönster genom att med ett begrepp tillskriva individen vissa egenskaper. Språket är en maktbärare (Payne, 2002) och genom språket kan man stigmatisera eller stärka individen vilket är viktigt att man som yrkesverksam är medveten om och klarar av hantera på ett bra sätt (Carlander, 2001). Det kan exempelvis handla om vad man väljer att kalla sin verksamhet eller vilket språk man använder sig av i ett möte. Vi tror att den *självrannsakan* några av de yrkesverksamma i Malmö talar om är mycket viktig. Detta för att bli på det klara med de värderingar som man själv bär med sig och för att kunna bemöta individen på ett respektfullt sätt, utan att riskera att projicera sina egna känslor inför att sälja sexuella tjänster på aktören. Att i mötet använda aktörens egna språk kan vara ett sätt att, i enlighet med ett empowermenttänk, förlägga makten hos individen och ge denne en känsla av kontroll. Både bland våra aktörer och bland de som uttrycker sig kring bemötande inom tidigare forskning framkommer att de idag sällan upplever att de har definitionsrätten, och därmed inte heller makten i mötet. Samtliga aktörer uttrycker även en brist i tilliten gentemot myndigheter och vi tror att det är viktigt att man som yrkesverksam tydligt klargör syftet med sin verksamhet och mötet. Att arbeta utifrån en "dold agenda" är knappast ett bra sätt att underbygga relationen utan vi ser snarare att *brukarmedverkan* är rätt väg att gå.

Även om empowerment handlar om att stärka individen och lägga makten hos denne kan hjälpen utvecklas till att präglas av maktutövning. Om man som yrkesverksam inte gjort upp med de normer och värderingar vi tidigare talat om kan man riskera att kränka aktören i mötet, detta genom att inte bekräfta alla sidor hos personen. Hjälpen kan istället bli en *liberal styrningsstrategi* där man strävar efter att ta fram individens "riktiga jag" (Askheim, 2007) och inte tillåter hela personen att finnas till. Att ständigt ha en medvetenhet i sitt arbete, att ibland ta ett steg tillbaka och fråga sig varför man gör det man gör, minskar inte endast risken att göra hjälpen till en arena för maktutövning utan det handlar även om att öppna upp verksamheten och möjliggöra att arbetet utvecklas och legitimeras i en dialog med brukarna. Enligt Payne (2002) är detta en del av vad empowerment innebär. Som Goffman (1971) påpekar räcker det inte med att ställa sig till förfogande i arbetet med en stigmatiserad grupp, det krävs även att man blir accepterad. Att inte hymla med vad personen gör

och våga tala om det medvetna valet tror vi är viktiga komponenter i skapandet av en fungerande relation.

9. Diskussion

Som vår uppsats genomgående diskuterar vilar dagens föreställningar om roller och fenomen på de konstruktioner som skapas och återskapas i vårt samhälle. Man kan exempelvis se hur prostitution som fenomen följer samhällets utveckling och anpassar sig, precis så som nattfjärilen, efter de förutsättningar som ges. Då man möter någon som representerar något man har mycket föreställningar kring så är det i första hand inte individen man möter utan de inre bilder man bär med sig. Det kan exempelvis vara "det mörka, mystiska Afrika", "den frigjorda svenska flickan", "bratkillen" eller "de depressiva emokidsen". Att bygga upp stereotyper på detta vis hjälper till att upprätthålla sociala koder och kan ses som ett sätt att skapa kontroll i mötet. I mötet med de inre föreställningarna kan det uppstå misstänksamhet och rädsla men det kan även öppnas upp ett ifrågasättande. Någon kanske letar efter drag som bekräftar de fördomar som hon eller han har, någon annan kanske skapar sig en mer nyanserad bild. När man talar om ett fenomen som prostitution så behövs ett individperspektiv för att undvika en stigmatiserande generalisering men man måste även ta ett steg tillbaka för att inte "missa skogen för alla träd". Vi anser att en viss generalisering krävs för att kunna utveckla en riktad verksamhet.

I skapandet av olika föreställningar har språket en central roll. Som vi tidigare nämnt kan det vara avgörande för bemötandet om man uttrycker sig i bestämd eller obestämd form. I skapandet av denna uppsats har vi brottats med vilka begrepp och formuleringar vi kan använda för att visa respekt och inte kränka de medverkande. Vi har kommit fram till att *hur* man använder orden är väldigt centralt då det är genom användandet av orden som begreppens innerbörd skapas. Genom vår studie är vi med och skapar de föreställningar som florerar kring försäljning av sexuella tjänster och vi hoppas att vi, genom vårt språk, har lyckats framställa respondenterna på ett respektfullt sätt. I och med att vi är i position att kunna välja på vilket sätt vi presenterar vårt material så besitter vi den makt man har som forskare, även om det "bara" handlar om en c-uppsats. Bland våra respondenter har vi stött på en viss misstänksamhet mot vårt syfte med studien då det både bland yrkesverksamma och aktörer finns de som tidigare upplevt att de blivit redigerade och censurerade för att inte skribentens rådande föreställningar skall bli ifrågasatta. Är det forskningsetiskt rätt att göra på detta sätt?

Om vi har lyckats genomföra vår studie på ett respektfullt vis för alla parter, så ser vi att vi genom denna uppsats på ett relevant sätt lyfter och ifrågasätter de fördomar och föreställningar som finns mellan de olika aktörerna⁶. Tyvärr gör inte en uppsats en diskussion och vi önskar se fler liknande, fördjupande undersökningar. Vi tror att det hade varit både relevant och intressant att ha en längre och djupare kontakt med våra aktörer och vid en mer omfattande studie skulle även fler personer kunna medverka. Ett annat sätt att utveckla uppsatsen skulle kunna vara att belysa ämnet utifrån fler teoretiska perspektiv än de vi har valt, exempelvis social konstruktivism och rollteori. Kanske skulle

⁶ I detta fall använder vi ordet aktör för att innefatta samtliga parter som medverkar till konstruktionerna av vad det innebär att sälja sexuella tjänster.

även en historiefilosofisk avhandling kring prostitution i relation till konstruktionen kärlek vara intressant att läsa.

Utvecklingen av socialt arbete kopplas idag mycket till kostnadseffektivisering och det handlar till stor del om att visa på att den metod man arbetar utifrån eller den verksamhet man bedriver ger positivt resultat utifrån bakomliggande syfte. Om man arbetar utifrån syftet att motverka prostitution som fenomen eller minska antalet personer som säljer sexuella tjänster i samhället så ser vi att det kan uppstå vissa svårigheter i arbetet med och bemötandet av den stigmatiserade gruppen. Vi tror att en lämplig effektutvärdering bör inriktas på aktörernas uppfattningar, tankar och åsikter kring verksamheten och bemötande. Det handlar om att göra en utvärdering av mer kvalitativ art där inte siffrorna står i fokus. Genom detta ser vi att man kan utveckla relationen mellan verksamheten och brukaren, lättare införa brukarmedverkan och få ett mer empowermentinriktat tänk i organisationen. Även om arbetet kanske inte skulle innefatta just de aktörer som medverkat i vår studie så tror vi att det är viktigt att ta till sig deras röster, då de vet vad det innebär att bära på ett stigma.

Hur definitionen av prostitution eller transaktionell sexualitet ser ut beror på vems verklighet man utgår ifrån och kan exempelvis jämföras med hur olika kulturer skiljer på snö beroende på erfarenhet och kunskap. Det pratas mycket om att debatten måste nyanseras och begreppen problematiseras för att komma ifrån den stigmatiserande generaliseringen. Men vem bär ansvar för denna förändring? Är det politikerna, opinionen, de som säljer sexuella tjänster, de yrkesverksamma eller journalisterna? Är det kanske vi? Är det du?

"Jag kommer säkert ta pauser från att jobba som eskort, men jag kommer att arbeta så länge det finns en efterfrågan om mina tjänster." – Felicia

Referenslista

Alveson, M./Sköldberg, K (1994):*Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur

Askheim, O.P./Starrin, B. (2007): Empowerment – ett modeord? i Askheim, O.P./Starrin, B. (red): *Empowerment i teori och praktik* (ss.9-17) Malmö: Gleerups Utbildning AB

Askheim, O.P.(2007): Empowerment – olika infallsvinklar i Askheim, O.P./Starrin, B. (red): *Empowerment i teori och praktik* (ss.18-32) Malmö: Gleerups Utbildning AB

Borg, A m.fl. (1981): *Prostitution - Beskrivning, Analys, Förslag till åtgärder*. Helsingborg: LiberFörlag

Carlander, J. (2001): Att acceptera otrygghetens närvaro. i Carlander, J (red): *Trygga och otrygga möten - vardagsetik och bemötande i arbete med människor* (ss. 83-122) Växjö: Förlagshuset Gothia AB

Engholm, A. (2008): Unga byter sex mot pengar och varor. i *GT*. 2008.05.24. Hämtad 2008.12.08. från: <http://www.gt.se/nyheter/1.1173027/unga-byter-sex-mot-pengar-och-varor>

Goffman, E. (1971): *Stigma - Den avvikandes roll och identitet*. Halmstad: Hallandspostens boktryckeri AB

Grönblad, F. (2008): För hundra år sedan skulle vi vänta med sex. Idag är det annorlunda. (ss.20-21) i *Socionomen* 2008.1

Hanssen, P.H./ (2007): Att förstå den andre. i Hanssen, P.H/ (red): *Bära eller brista - Kommunikation och relationer i arbetet med människor* (ss. 177-214) Malmö: Gleerups Utbildning AB

Hansson Pourtaheri, A-S. (2001): Otrygga möten - psykologiska tankemodeller och strategier. i Carlander, J.: *Trygga och otrygga möten - vardagsetik och bemötande i arbete med människor* (ss. 13-49) Växjö: Förlagshuset Gothia AB

Hedin, U-C/Månsson, S-A. (1998) *Vägen UT! - om kvinnors uppbrott ur prostitutionen*. Stockholm: Karlsson Bokförlag

Holmström, C (2008): Hur talar vi om prostitution? - Inte en form av prostitution utan många (ss.12-13) i *NIKK magasin* 2008.02

Holmström, C/Skilbrei, M-L (2008) *Prostitution i Norden*. Stockholm: Konferensrapport

Jakobson, P. (2008): *Mellan lögn och verklighet - önskemål och behov bland sexarbetare i Finland och Sverige*. (opublicerad undersökning)

Jansdotter, A. (2007): Rädsla Rosa. Frälsningsarméns räddningsarbete i Sverige 1890-1920 i Jansdotter, A. & Svanström, Y.: *Sedligt, renligt, lagligt - Prostitution i Norden 1880-1940*. (ss. 107-135) Göteborg: Makadam förlag

- Kvale, S. (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Laanemets, L. (2007): *Från policy till verksamhet - Implementering av Malmös strategi mot prostitution*. FoU Rapport 2007:4: Malmö Universitet: Artikelnummer; 2000287
- Laanemets, L. (2007): *Navet - Om kvinnor, prostitution, metadon och Subutexbehandling*. Malmö: Mobilisering mot narkotika, Narkotikapolitisk samordning
- Larsson, S. (2005): Kvalitativ metod - en introduktion (ss.91-128) i Larsson, S./Lilja, J./Mannheimer, K. (red) *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Moustgaard, U. (2008): Samme vej eller ej - Prostitutionslov i en brydningstid (ss. 8-11) i *NIKK magasin* - 2008.02
- Nilsson, B./Waldemarson, A-K. (2007): *Kommunikation: samspel mellan människor*. Lund: Studentlitteratur
- Nyholm, P. (2008): Bemöt klienter på lika villkor! (ss.44-47) i *Socionomen* 2008.02
- Olsson, N. (2007): *När prostitutionen flyttade in i vardagsrummet - En kartläggning kring hur Internet används för att erbjuda/marknadsföra sexuella tjänster i Skåne/Öresundsregionen och som ger en bild av ungdomars attityder till och erfarenheter av fenomenet*. Malmö: Malmö stad
- Parbring, B. (2008): Kamp om opinionen (ss.16-19) i *NIKK magasin* 2008.02
- Parbring, B. (2008): Norden vs Europa (ss.32-33) i *NIKK magasin* 2008.02
- Payne, M. (2002): *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och kultur.
- Røkenes, O.H./Hanssen, P.H. (2007): *Bära eller brista - Kommunikation och relationer i arbetet med människor*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Rønning, R. (2007): Brukarmedverkan och empowerment - gammalt vin i nya flaskor? i Askheim, O.P./Starrin, B: *Empowerment i teori och praktik* (s.33-47) Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Skau, G.M. (2007): *Mellan makt och hjälp: om det flertydiga förhållandet mellan klient och hjälpare*. Stockholm: Liber Förlag AB
- Skilbrei, M-L. (2008): Hva er det med tall? (ss.14-15) i *NIKK magasin* 2008.02
- Socialstyrelsen (2008): *Interventioner mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål – en systematisk kartläggning med kompletterande intervjuer med svenska insatser*. IMS-2008-112-4
- Socialstyrelsen (2007): *Kännedom om prostitution 2007*. 2007-131-48
- Sundsten, P. (2008): Brottsplats nätet i *Metro* 2008.08.24. Hämtad 2008.12.08. från: HYPERLINK "<http://www.metro.se/se/article/2008/08/24/20/3450-45/index.xml>"
<http://www.metro.se/se/article/2008/08/24/20/3450-45/index.xml>
- Sterry, P./Mackay, A. (2006): *Fjärilar - En komplett fotografisk guide till Europas dag- och nattfjärilar*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.

Svanström, Y. (2007): Ellen Bergman och svenska Federationen. Kvinnoemancipation och sedlighet i Sverige 1880-1900. i Jansdotter, A. /Svanström, Y.: *Sedligt, renligt, lagligt - Prostitution i Norden 1880-1940* (ss. 71-105) Göteborg: Makadam förlag.

Svedin, C-G./Priebe, G (2004): *Ungdomars sexualitet – attityder till och erfarenheter. Avsnitt: sexuell exploatering. Att sälja sex mot ersättning/pengar.* Lund

Swedenmark, E. (2008): Han sålde sex för att betala studierna. i *Aftonbladet*. 2008.10.20. Hämtad 2008.12.08 från: <http://www.aftonbladet.se/wendela/article3511825.ab>

Söderlind, P. (2003): *Prostitution på Internet*. Stockholm: RFSU

Thomassen, M. (2007): *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion i vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups Utbildning

Thurén, T. (1991): *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber AB

Tikkanen, R. (2008): *Kvalitativa forskningsintervjuer, observationer, textanalyser samt kvalitativ analys*. 2008.09.18 (Föreläsning)

Östergren, P (2006): *Porr, horor och feminister*. Stockholm: Natur & Kultur

Bilagor

1. Intervjuguide 1

Intervjuguide – Yrkesverksamma

Syftet med intervjun är att kartlägga bilden av det professionella arbetet med klienten över tid. Vi är intresserade av bemötandet av och arbetet med unga som säljer sexuella tjänster, vilka metoder som används i arbetet och hur man ser på den professionella insatsen. Vad vi söker är ett historiskt, nutida samt framtida perspektiv.

- Bakgrund – tid inom socialt arbete osv.
- Hur har det sett ut förr?
- Vilken syn på prostitution har man haft?
- Hur har arbetet med klientgruppen unga som säljer sexuella tjänster sett ut?
- Hur har ingångarna till prostitution sett ut?
- Hur skulle du definiera prostitution idag?
- Hur ser klientgruppen ut, vilka möter du?
- Hur kommer klientgruppen att se ut i framtiden?
- Vilka ingångar till prostitution ser du idag?
- Hur ser du på utvecklingen av prostitution?
- Kommer bilden/definitionen av prostitution att förändras?
- På vilket sätt bemöter du klientgruppen?
- Vad anser du vara särskilt viktigt att tänka på?
- Vilka arbetsätt/metoder använder du dig utav idag?
- Hur ser du på utvecklingen av arbetsmetoder?
- Vilken slags kunskap behövs? Vad saknar du?

2. Intervjuguide 2

Intervjuguide – personer med erfarenhet av att sälja sexuella tjänster

Syftet med vår uppsats är att förstå konstruktionen av sexsäljares självbilder samt konstruktionen av yrkesverksammas bilder av personer som säljer sexuella tjänster. Vi är intresserade av vad som händer när dessa bilder möts. När det gäller de yrkesverksamma vill vi ta reda på vilka metoder som används i arbetet och hur man ser på den professionella insatsen. Hur ser den tänkta klientgruppen på detta bemötande? Vad vi söker är ett historiskt, nutida samt framtida perspektiv.

Vi är intresserade av dina tankar, känslor och attityder. Vi tänker att för att förstå vad som händer i det professionella mötet måste vi förstå den tänkta klienten. Även den samhälliga (mediala, politiska) bilden kommer att beröras.

Vi försäkrar Dig om att Ditt deltagande kommer att vara helt anonymt och ingen kommer att kunna bli identifierad i uppsatsen. Du kan närsomhelst dra Dig ur och vi kommer då inte att använda intervjun i vårt arbete.

- Berätta om;
- Din bakgrund...
- Relationer/händelser som har präglat din uppväxt och ditt liv?
- Dina erfarenheter...
- Sexualdebut? Ålder?
- När började sälja sexuella tjänster?
- Hur var det första gången? Tankar, känslor?
- Hur tänkte du kring att sälja sexuella tjänster innan du själv gjorde det?
- Hur ser dina privata relationer ut?
- Upplever du att dina privata relationer påverkats av ditt yrkesval?
- Hur ser dina "arbetsrelationer" ut?
- Relationen till professionella (socialsekreterare, kurator etc.)? Om du inte träffat några professionella hur skulle du vilja att ett sådant möte ser ut?
- Vad tror du att personer i din bransch kan tänkas vilja ha hjälp med? Hur skulle den hjälpen se ut?
- Vilka bilder tror du att andra har om dig? Hur vill du att andra skall se på dig?
- Vilka tankar och funderingar har du kring skam och skuld?
- Vilka tankar och funderingar har du kring gränser/tabun?
- Vad innebär "prostituerad" för dig?
- Hur ser du på de mediala bilderna som framställer prostitution och personer som säljer sexuella tjänster?
- Skulle du kunna rekommendera det du gör till andra?
- Hur tror du att din framtid kommer att se ut?
- Hur tror du att bilden av de som säljer sexuella tjänster/använder sig utav sexuella tjänster som bytesvara kommer att se ut i framtiden?

3. Brottsbalken 6 kap. Om sexualbrott

1 § Den som genom misshandel eller annars med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar en person till samlag eller till att företa eller tåla en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens art och omständigheterna i övrigt är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt till fängelse i lägst två och högst sex år. Detsamma gäller den som med en person genomför ett samlag eller en sexuell handling som enligt första stycket är jämförlig med samlag genom att otillbörligt utnyttja att personen på grund av medvetlöshet, sömn, berusning eller annan drogpåverkan, sjukdom, kroppsskada eller psykisk störning eller annars med hänsyn till omständigheterna befinner sig i ett hjälplöst tillstånd. Är ett brott som avses i första eller andra stycket med hänsyn till omständigheterna vid brottet att anse som mindre grovt, döms för våldtäkt till fängelse i högst fyra år. Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för grov våldtäkt till fängelse i lägst fyra och högst tio år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas, om våldet eller hotet varit av särskilt allvarlig art eller om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet. Lag (2005:90).

2 § Den som, i annat fall än som avses i 1 § första stycket, genom olaga tvång förmår en person att företa eller tåla en sexuell handling, döms för sexuellt tvång till fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som genomför en annan sexuell handling än som avses i 1 § andra stycket med en person under de förutsättningar i övrigt som anges där. Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för grovt sexuellt tvång till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet. Lag (2005:90).

3 § Den som förmår en person att företa eller tåla en sexuell handling genom att allvarligt missbruka att personen befinner sig i beroendeställning till gärningsmannen döms för sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning till fängelse i högst två år. Är brottet grovt, döms för grovt sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen annars visat särskild hänsynslöshet. Lag (2005:90).

4 § Den som har samlag med ett barn under femton år eller som med ett sådant barn genomför en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens art och omständigheterna i övrigt är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt mot barn till fängelse i lägst två och högst sex år. Detsamma gäller den som begår en gärning som avses i första stycket mot ett barn som fyllt femton men inte arton år och som är avkomling till gärningsmannen eller står under fostran av eller har ett liknande förhållande till gärningsmannen, eller för vars vård eller tillsyn gärningsmannen skall svara på grund av en myndighets beslut. Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för grov våldtäkt mot barn till fängelse i lägst fyra och högst tio år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om gärningsmannen har använt våld eller hot om brottslig gärning eller om fler än en förgripit sig på barnet eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller barnets låga ålder eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet. Lag (2005:90).

5 § Är ett brott som avses i 4 § första eller andra stycket med hänsyn till omständigheterna vid brottet att anse som mindre allvarligt, döms för sexuellt utnyttjande av barn till fängelse i högst fyra år. Lag (2005:90).

6 § Den som genomför en annan sexuell handling än som avses i 4 och 5 §§ med ett barn under femton år, eller med ett barn som fyllt femton men inte arton år och som gärningsmannen står i ett sådant förhållande till som avses i 4 § andra stycket, döms för sexuellt övergrepp mot barn till fängelse i högst två år. Är brottet grovt, döms för grovt sexuellt övergrepp mot barn till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning

av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om fler än en förgripit sig på barnet eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller barnets låga ålder eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet. Lag (2005:90).

7 § Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, har samlag med eget barn eller dess avkomling, döms för samlag med avkomling till fängelse i högst två år. Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, har samlag med sitt helsyskon, döms för samlag med syskon till fängelse i högst ett år. Vad som sägs i denna paragraf gäller inte den som förmåtts till gärningen genom olaga tvång eller på annat otillbörligt sätt. Lag (2005:90).

8 § Den som främjar eller utnyttjar att ett barn under femton år utför eller medverkar i sexuell posering, döms för utnyttjande av barn för sexuell posering till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som begår en sådan gärning mot ett barn som fyllt femton men inte arton år, om poseringen är ägnad att skada barnets hälsa eller utveckling. Är brottet grovt, döms för grovt utnyttjande av barn för sexuell posering till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om brottet avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av barnet. Lag (2005:90).

10 § Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, sexuellt berör ett barn under femton år eller förmår barnet att företa eller medverka i någon handling med sexuell innebörd, döms för sexuellt ofredande till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som blottar sig för någon annan på ett sätt som är ägnat att väcka obehag eller annars genom ord eller handlande ofredar en person på ett sätt som är ägnat att kränka personens sexuella integritet. Lag (2005:90).

11 § Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för köp av sexuell tjänst till böter eller fängelse i högst sex månader. Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan. Lag (2005:90).

12 § Den som främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att en person har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning, döms för koppleri till fängelse i högst fyra år. Om en person som med nyttjanderätt har upplåtit en lägenhet får veta att lägenheten helt eller till väsentlig del används för tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning och inte gör vad som skäligen kan begäras för att få upplåtelsen att upphöra, skall han eller hon, om verksamheten fortsätter eller återupptas i lägenheten, anses ha främjat verksamheten och dömas till ansvar enligt första stycket. Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för grovt koppleri till fängelse i lägst två och högst åtta år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om brottet avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av annan. Lag (2005:90).

13 § Till ansvar som i detta kapitel är föreskrivet för en gärning som begås mot någon under en viss ålder skall dömas även den som inte insåg men hade skäligen anledning att anta att den andra personen inte uppnått den åldern. Lag (2005:90).

14 § Den som har begått en gärning enligt 5 § eller 6 § första stycket mot ett barn under femton år eller enligt 8 § första stycket eller 10 § första stycket, skall inte dömas till ansvar om det är uppenbart att gärningen inte inneburit något övergrepp mot barnet med hänsyn till den ringa skillnaden i ålder och utveckling mellan den som har begått gärningen och barnet samt omständigheterna i övrigt. Lag (2005:90).

15 § För försök till våldtäkt, grov våldtäkt, sexuellt tvång, grovt sexuellt tvång, sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, grovt sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp mot barn, grovt sexuellt övergrepp mot barn,

utnyttjande av barn för sexuell posering, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, köp av sexuell handling av barn, köp av sexuell tjänst, koppleri och grovt koppleri döms till ansvar enligt vad som föreskrivs i 23 kap.

Detsamma gäller i fråga om förberedelse och stämpling till våldtäkt, grov våldtäkt, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering och grovt koppleri samt underlåtenhet att avslöja sådant brott. Lag (2005:90).